

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23973
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	111
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 111

SEASALT
TO
SEND

~~max~~sea-salt n समुद्रलवणम् L, सामुद्रम् Car,

सामुद्रकम् Suśr, लवणाब्धिजम् L, क्षीराब्धिजम् L-

सागरोत्थम् L - जलरसः L, जलजः L क्षीराच्छम्

L - अणु m L - कटकः कटकम् L (obtained by

evaporation) कटकम् L - तीक्ष्णम् L - भोजनीयम् L

- सिद्धम् L, सेव्यम् L.

'ocean-born' sea-salt उदाधिसम्भवम् L s.-salt

prepared by evaporation त्रिकूटम् त्रिकूटलवणम् L.

seashell n समुद्रशुक्ति f ^{शुक्ति} Mālav, Sinhās, सागर

f Bharṭr — मङ्गलस्वरः L.

sea-shore n समुद्रतीरम् Hit — वेलातट. Kathās,

वेलातटानाः, वेलाकूलम् Uttamac, BhP, वेलामूलम् W

— समुद्रान्तः Cāṇ, समुद्रकुक्षि f MBh, सागरान्तः R .

a country situated on the sea-shore वेलिका (with)

dwelling on the s.-shore समुद्रतीरीय mfn Buddh on th

s.-shore

वेलायाम् .

seasonvb

स्वद्

स्वाद

caus

स्वदयति, स्वदयते

RV, TS, Br, Mn , स्वद् , स्वाद् P RV, VS.

season n ऋतु m (U 1.72) RV, AV, VS, etc,

MBh, Mn, etc, समयः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc, समा

AitBr, Kauś, Nir — कालः (ifc f आ RPrāt) R, etc,

कार्यकालः R 1.30.12, etc, कारिकाला कारिकालम् —

वेला ŚBr, etc — प्रस्तावः Kāv, Pañcat, Kathās, Hit

— ऋतम् (ifc f आ) L — कटः L.

according to season यथासवनम् ind BhP, यथा

ind AitBr, GrŚrS at all seasons निर्व्वदानीम् ind RV,

AV, ĀśvŚr at the right season वेलायाम् being in s.

असुप्ता mfn VS 17.3, MaitrS 3.3.4, असुस्था TS 5

being in the seasons असुप्ता mfn VS 17.3, MaitrS 3.

3.4, असुस्था TS 5 belonging to all ~~xx~~ s. सर्वकालीन

mfn W belonging to the s. आर्तिव mf(इ)n R, Kum,

Ragh, Vikr, etc a combination of several s. आर्तिव: AV

TS, VS, etc conforming to the s. आर्तिव mf(इ)n R,

Kum, Ragh, Vikr, etc consisting of s. असुमम् mfn

ŚBr 8 'containing all s.' (a year) सर्वर्तु m L the

~~XXXX~~ cool season शिशिरर्तु m , शिशिरकालः W,

शिशिरसमयः Cat corresponding to the s. of the year

यशर्तु mf MBh 'the dawning of the best s.' (the

two months following the rainy season, autumn) कालप्रभातम्

L devoted to the seasons अतव्य mf Pān 4.2.31

enjoying the s. अतुमत् mf ChUp every season सर्वर्तु

m MW fit for any particular s. कालिक mf (इ Pān

5.1.108) n MBh 3.888 having the seasons for a deity

ऋतुदेवत mfn ĀsvGr hot season ग्रीष्मः RV 10.90.6, AV

etc , निदाधावशि m Ragh 16.52 in due s. योगतः

ind W in each s. प्रतिऋतु ind Vait knowing the

fixed seasons कालसानिन् mfn L , कालसा mfn

Mn 7.217, Ragh 12.33 'knowing the s.' (a maker of calen-

dars) कालविदुस् mfn VarBrS knowledge of the fixed

s. कालसानम् Jyot, VP 'not breaking the s.' (bearing

seasonable fruits) अस्वादि तत्तु (ऋतु) mfn not correspond

ing to the season (as rain) अपत्तु mfn BhP not in

corresponding with the s. अपत्तु ind Gaut not

the s. अपत्तु: Gaut, Āp out of s. अपवर्णि ind

Kir ~~पर~~ produced in due s. कालेज mfn Paṇ 6.3.15

'producing the times, i.e. seasons' (the sun) कालकृत् m

कालकृत्: L a proper season प्राप्तकाल: MBh, Kav,

etc, प्राप्तकालत्वम् KātyŚr regualrly recurring at the

seasons नित्यं नु mfn MW relating to the s. ऋतुः

mfn Pāṇ 4.2.31 sacrificing at the beginning of every

season ऋतुमाजिन् mfn MaitrS the seasons collecti-

vely ऋतुगणः season of alarm अमप्रस्तावः W the s. of

autumn शरत्कालः Kāv, Pur, शरत्समयः Vās a s. of

ceremonial impurity (as at the birth of a child, the death

of a relation, when it is considered unlawful to perform

any religious rites) कालाद्गृह्ये f कालाशौचम् s. in

of fear भयप्रस्तावः W a s. of great prosperity

समृद्धिरसमयः MW s. of misfortune विपत्कालः, Hit the

s. of spring सुरभिः m Kāv a s. of two months

सत्तेरकम् L, तडतु sown in due s. कालोष्ठ mfn

Mn 9.36 suitably to the s. समयानुसारेण ind MW suited

to all seasons सार्वकालिक mfn Āpast, Mth, etc taking

place at all s. (as marriage) सार्वकालिक mfn ĀsvGr

a vessel for the libation to the Ritus or seasons तडतु पात्रम्

ŚBr, KātyŚr, Vait.

seasonable adj आतिव f(इ) R, Kum, Ragh,

Vikr, etc - कालम् f(आ) Pāṇ 5.1.107, कालिक f

(इ Pāṇ 5.1.108) MBh 3.868, कालसदृश, सकाल

MW, प्राप्तकाले f(आ) MBh, Kāv, etc - समयोचितBhP,

सामयिक Mālav, Kir - प्रासङ्गिक f(इ) MW - समु-
पास्थित

f(आ) MBh — प्रस्तावसदृश f(ई) Hit — सम्प्रत

Lāṭy, Sarvad — सारव्य f(आ) Lalit. ~~bearing~~

bearing seasonable fruits अरवाण्डिततु (अतु) s.

for discourse वाक्य W.

seasonableness n अवसरः Kathās — कात्तरी

Ghat, कात्तधमः .

seasonably

कात्त

loc ind RV 10.42.9,

ŚBr, सकात्तम् ind MW — स्थाने — योगतः ind

W .

raining seasonably कात्तवर्षिन् mfn Mricch.

seasoned adj स्वात्त VS — (as sauces) बासित

W.

seasoner n (a kind of mixed caste) स्वाद्यकरः MBh.

one who seasons स्वादयितृ mfn TS , प्रकरितृ

m VS.

seasoning adj स्वादन RV.

seasoning n रसः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc

— रागः (ifc f आ or ई) Car — मित्राकरणात् Pāṇ 2.1.

35 .

in the place of seasoning व्यञ्जनस्थाने ind MW

a kind of strong s. (made with pieces of meat, Asa Foetida,

Turmeric) शुद्धमोसम Bhpr a particular kind of s.

हरीषा Bhpr हरीडा , (consisting of ground

coriander, mustard, pepper, ginger, spice, etc) वेसवारः

(वेडावारः वेसवारः) Suśr provided with s.

सपुरीम mf (आ) n KātyŚr.

seat n I आसनम् KātyŚr, ŚBr, 14, Kum, Mn,

etc, आसितम्, अध्यासनम् BhP - उपासनम् Vait - आसः

RV, TS, ŚBr, etc - सदस् n (according to some also f)

RV, etc - सदनम् RV, etc, आसदनम् KātyŚr, सद्मन्

n RV, etc, सादनम् MBh, R, BhP, सादन - निमण्णकम् L

- आधिष्ठानम् - स्थामन् n AV, स्थायः L - आश्रमः

R, Kathās, Suśr, etc, व्यपाश्रयः R, Kām, Suśr - आरूप -

दम् आरूपद (ifc mf (आ)n) Śak, Kathās, Mṛicch, Bhartr,

Daś, etc — योनि f m (in RV, only m, f sometimes

योनी) RV, AV, ŚBr — आशयः — आयतनम् TS, ŚBr,

ChUp, AitBr, Mn, Yājñ, Kum, etc , पीठम् (rarely पीठा)

GrS, MBh, etc — समुपवेशः Uttarar, समुपवेशनम् Uttarar,

संवेदानम् L, उपवेदानम् Ragh, संवेशः L, संनिवेशः

Suśr, Kālid, Vās.

II औशीरम् L — शयः RV, VS 5,38, TS, Pāṇ,

MBh, R, BhP — क्षेत्रतः Kāthās 3.3 — धानम् धानी,

प्रसारण

धासि f RV, धिषणा BhP - निबन्धनम् - 1

Hariv — माहि f L — वेदिक: R, Hariv, वेदिका MBh.

Kāv, etc .

abiding on a seat आसनस्थ mfn Mn, Ratnāvalong with a s. सेवेदिक mfn MBh any s. विष्टर:विष्टरम् MBh, Kāv, etc ascending the s. of a war-~~car~~chariot गतसिह mfn RV 1.124.7 being the s. ofBhagavat भगवदात्मभूत mfn Ml the ceremony of offer-

ing a s. to a visitor आसनविधि^m 'Durgā's s.' (N. of

a place) द्वारिकापीठम् Kathās each in proper s. सनम् यथा

ind ŚrS, Vas an excellant s. वरासनम् MBh, BhP a

flat s. आसनपट्टि^{काशिपु} m KātyŚr, Sch a golden s. हिरण्य

m Br, Lāty a good s. स्वासनम् KātyŚr half a s. (it

is considered a mark of high respect to make room for a

guest ~~man~~ on one's own seat) अधीसनम् Śāk, Ragh 6.73,

etc having a gold s. हिरण्यनन्धुर^{mfn} RV 'having a

lotus as a s. (N. of Brahmā) कमलसिनः MBh, BhP, Kum

etc having a s. आयतनवत् mfn TS having a s. for

driving (said of the car of the Ásvins) चन्द्रराज्य mfn

RV having a s. given दत्तासिन mfn having a smooth s.

(as the chariot of the Ásvins) सुप्रचन्द्र mfn RV

having eight seats (as a cart) अष्टचन्द्र mfn RV 10.53

7 having five s. पञ्चचन्द्र mfn BhP having only

one seat एकासिनिक mfn , एकनीड mfn BhP

having three seats (the Aśvins chariot) त्रिवन्धुर mfn

(Pāṇ 6.1.199, Vārtt, Pat) RV, 1.7 - 10 a high s. महापीठम्

Up , गतिः RV a kind of wooden s. उपतलपः

Sāy on TBr 3.8.14 'king's s.' (a throne) सिंहासनम्

MBh, Kāv, etc 'lion's s.' (a throne) मृगेन्द्रासनम् L

a lofty s. for spectators प्रासादः ~~संख~~ SāṅkhŚr, Mn

'lords of the s.' (N. of Indra and Agni) सदस्पती m du

RV, सदस्पती m du a l'outs-flower serving as a s.

कमलासनम् RāmatUp Mantra to be spoken at taking a s.

आसनमन्त्रः T occupying a s. विष्टरभाज् mfn Ragh ,

शय्यासनस्थ mfn Mn 2.119 offering a good s. स्वास स्थ

mf(आ)n VS, ŚBr offering extensive seats (the earth)

दीर्घप्रसङ्गन् mfn RV 8.10.1, 25.20 one who has risen

from a s. मुक्तासन mfn Kāv one who has taken a s.

कलासन परिग्रह mfn 'pleasure s.' सुखाधारः L poss-

essing seats (the gods) धामभाज् mfn ŚāṅkhBr 10.6

raised seat मञ्चः MBh, Kāv, etc a religious

student's s. (made properly of Kuśa grass) पीठम् (rarely

पीठी) W a royal s. पीठम् (rarely पीठी)

RāmātUp (esp.) a sacrificials. प्रस्तरः (ifc f आ)

RV, etc a s. covered with bark मेरुकः मेरुकम् Divyāv

the s. in a swing प्रेङ्खलम् ^ख ŚāṅkhŚr a s. made of

25 shoots of Kuśa grass tied up in a sheet विष्टरः W/W

s. of वसः (gen) R , वसतु n , वसति f

(gen, comp) RV, etc the s. of a carriage नीडः नीडम्

ŚBr, MBh, etc the s. of a chariot रथनीडः रथनीडम्

KātyŚr, MBh, BhP , रथोपरथः AV, Br, etc, रथोद्गहः

MW the s. of a charioteer वन्धुरम् RV, AV, MBh,

Hariv, BhP, वन्धुर the s. of a community कुलम्

the s. of a disease यक्षप्रोधा AV the s. of an

aseptic श्रुसी ŚrS, MBh, etc, श्रुसिका L

(esp.) the s. of a religious student श्रुसी ŚrS,

MBh, etc, वृसिका L the s. of a war-chariot गतिः

RV 6.20.9 s. of bliss सिद्धिदक्षेनम् Śak, Hcar the s. of

desire कामाशयः BhP s. of disease कवसद्मन् n L,

रोगाग्रतनम् Mn the s. of feelings and thoughts आशयः

Yājñ, R, Kathās, etc s. of honour धुर्यसिनम् MBh s.

of knowledge विद्यापीठम् Hcat s. of learning विद्यालयः

W s. of one of the constituent elements of ~~body~~ body निवेतः

rarely निवेतम् Car the s. of the chief priest

प्रह्लासनम् ŚrS , प्रह्लासदनम् ŚrS 's. of the Ego'

(the heart (as seat of the emotions)) स्वान्तम् Kāv,

Kathās, MārkP, etc the s. of the enjoyments रसालयः

Cat s. of the Kāmāvacara कामधातु m Buddh the s.

of the Rasas रसालयः Cat the s. of thought and

feeling अन्तःकरणम् s. of turf (for persons in a state of

impurity) अथः प्रस्तरः the s. on a carriage वृषरस्थानम्

Sāy on RV 3.14.3 the s. on an elephant वरपुङ्कः L

a s. on a platform मञ्चपीठम् Kāraṇḍ serving as a

s. for the god देवसदनम् mfn AV 5.4.3 sitting on a

good s. स्वासस्थ mf(आ)n RV, TS sitting on a s.

विष्वक्स्थ mfn W a small s. आसनी Kauś the

state of being a s. शैलता Kathās 3.3 a stone s.

शिलासनम् W supplying a good s. स्वासस्थ mf(आ)n

VS, ŚBr a triple व. त्रिविधस्थम् RV 5.10 whitening

a s. upon festival occasions आदीपनम् L Yama's s.

यमसादनम् AV, Tār, etc , यमसादनम् Pañcat, Bhartr,

Bhp.

to make a seat of anything (e.g. of a lotus) आसनीकृ

Kād to take a s. (as men) उपविश उपविशति

AitBr, ŚBr, MBh, Śak, Hit, etc to take a s. by the side of

उपोपविश उपोपविशति (acc) ŚāṅkhŚr, Gobh, ChUp

MBh, etc to take one's s. in सानिधि (with कृ, विधा

or वन्ध and loc).

to be seated समास समास्ते Mn, R to ask to

be s. समुपविश caus समुपवेशयति Hit to be s. at,

near or round अन्वास (with acc) to cause to be

s. सद caus सादयति, सादयते RV, etc.

seated adjउपविष्ट

KātyŚr, MBh, etc, उप-

लेखित, समुपनिष्ट

MBh, Pañcat, etc, आसीन

आसीत — निष्पन्न

ŚBr, Hariv, R, etc, संनिष्पन्न

R, निष्पन्नक

W, निष्पत्त

RV, सत्त

RV

— निष्पत्तभाज Ragh.

 continued on next page

comfortably seated २-वासीन ~~mf~~n Hariv ,

सुसमासीन ~~mf~~n MBh , सुखानिविष्ट Pañcar one

who has s. himself near or at (esp. at the domestic fire)

उपसत् m AV 2.6.2, 3.12.16, 7.82.3, VS 27.2.4,

ChUp s. along side of अन्वासीन ~~mf~~n s. down आसन्न

~~mf~~n AV, ŚāṅkhŚr, KātyŚr, AitBr s. down together संनिविष्ट

~~mf~~n MBh, R, Kathās s. down upon अध्यासित ~~mf~~n s.

in निविष्ट ~~mf~~n (loc or comp) Kāv, Rājāt, Pañc (Ragh)

12.68, निर्विष्ट), ~~xxxx~~ सानिवेदिन ~~mfn~~ (comp) Suśr

s. in a chariot वरुथिन् ~~mfn~~ Ragh s. in Brahmasana

pasture ^{ष्ट} ब्रह्मासननिर्विष्ट ~~mfn~~ Rājat s. in mind मनःसद्

~~mfn~~ VS s. northward उत्तरासद् ~~mfn~~ VS 9.35 & 36,

उत्तरात्-सद् MaitrS 2.6.3 s. on न्यापत्त न्यानिषत्त

s. on a seat of small oblong low couch of cane-work

ब्रह्मासनासीन ~~mfn~~ Kum s. on a stone शिलासन ~~mfn~~

R s. on Dharmāsana धर्मासनगत ~~mfn~~ MW s. together

समुपोपनिषद् ~~mfn~~ Hariv 7042 s. together with संविषद्

mfn (instr) ^{BhP} s. upon निविषद् ~~mfn~~ (loc or comp)

Kāv, Rājat, Pañc (Ragh 12.68 निर्विषद्) , अध्यासीन्

~~mfn~~ , अध्यासीन् 's. within' (the marrow of bones

(also applied to the pith of plants)) मज्जन् m

(used impersonally) to be s. आसितव्यम् BhP.

one who is seated आसित mfn Kathās, R, etc

at s. on the car अनार्विद m RV 1.121.7.

one who is seated in a carriage आरोहः R a

particular kind of being s. गोदोहिका HYog, ~~expatix~~

(~~practised~~ by Yogins) कौटुम्बिकनम् Sarvad a particu-

lar manner of being s. कौकुम्भ Nārp, कौमम्

(scilicet आसन) Nārp.

seatless adj निरास MBh.

living by sea-traffic वारिपथोपजीविन् mfn Śak.

sea-voyage n समुद्र यात्रा Hariv, समुद्र यात्रा Mn

8.157 — यात्रयात्रा Divyāv.

sea-water n समुद्राम्भस n MW, सागरोदकम् MBh.

13.1696 — नदीपति m ŚBr .

formed out of sea-water उदधिजलमय mfn Kād

lying in s.water (a kind of penance) समुद्रसंलिखेयम् mfn

Hariv made out of s.-water उदधिजलमय mfn Kād

to become s-water पारिवारजलस्य Nom Dharma.

sea-wreathed adj (the earth) समुद्रमालिनी R.

seceder n (a Buddhistic mandicant) भिक्षुकः L

secession n व्यपक्रियः MW .

~~secession~~

secession from tribe वैवर्ज्यम् W, वर्जितवैवर्ज्यम्

s. from worldly attachments उत्थागः L.

seclude vb अवरुद्ध अवरुणद्धि śBr,

KaushBr, ShadvBr .

secluded adj (as in the inner apartments) अवरुद्ध

Yājñ 2.290, etc , विभक्त R .

not secluded अविविक्त L very s. (as a wood)

रुविविक्त MBh a woman s. in the inner apartments

अवरुद्धिका Rājāt having a s. seat विविक्तासन Mn 2.215.

secluding n अवरोधनम् Āp.

seclusion n अवरोधः Āp. Comm on Yājñ - विभक्तम्

Pāṇ 2.3.42.

a Buddha who lives in seclusion and obtains emanci-

pation for himself only प्रत्येकमुक्तः Buddh complete s.

लीनम् HYog.

second adj द्वितीय f(आ) RV, etc, द्वितीयक

AgP, द्वितीयक W, द्वितीयक ~~म~~ AgP द्वितीयक f(इ),

(N. of an Āptya) द्वितः RV, VS, ŚBr - प्रथमेतर Ping,

Sch + उपाद्य ĀsvŚr 5.6.27.

addressing in the second person प्रत्यक्षता MW.

प्रत्यक्षत्वम् MW being here (in this place, world, ~~etc~~)

etc) the s. woman इह द्वितीया (gana मयूरव्यंसादि Pāṇ)

2.1.72) being one's ~~xx~~ self the s. i.e. together with

some one else आत्मनाद्वितीय Hit the being s. member

in a compound परभावः Pat belonging to the s. half (of

a month) आपरवक्ष्यीय BhP doing that for the s. time

तद्वितीय Pāṇ 6.2.162, Kās , ~~सिद्धिः~~ इदं द्वितीय

Comm on Pāṇ 6.2.162 , एतद्वितीय Pāṇ 6.2.162 forming

the s. part द्वितीया (Pāṇ 5.3.49) for the s. time

द्वितीयम् ind KāthUp, MBh, etc half a s. त्वः MBh,

Kāv, etc happening the s. time द्विक् Pāṇ 5.2.77,

Kāś having as a s. द्वितीयवत् ŚBr, MBh a hymn or

verse in which a deity is addressed in the s. person

प्रत्यक्षकृता f MW (in gram.) the s. letter of a Varga

वर्गद्वितीयः (in gram.) the s. person युष्मदाच्यम् in the

s. case उत्तरत्र in the s. place उत्तरत्र the moon

of the 2 s. day of the half month द्वितीयाचन्द्रः Ratn 4. ²/₃

not having a s. अनन्य f(आ) recurring every s. ३

day (fever) द्वितीयक f(इ) L the s. and third

verse of a trica (or a stanza consisting of three verses)

उत्तरे f du the s. case द्वितीया Pāṇ 2.1.24,

etc the s. day of a half month द्वितीया Rātn 4⁸ ~~द्वितीया~~

4.²/₃ (sc. तिथि) the s. half अपराधः the s. half of

the cord halved by the versed line उत्तरज्या L the s.

अपररात्रि

half of the night ~~उत्तरज्या~~ f TS, Sch the s. half of

उत्तरार्धिक

the Sāmaveda ~~अपररात्रि~~ the s. letter of a varga i.e.

द्वितीयः

the surd aspirate, Prāt, Pāṇ, etc (astron.) the s.

^e
mansion धनस्थानम् the s. month of spring माघव्यः

Pāṇ 4.4.129 the s. note of the Hindū gamut रि (for

अष्टम) the s. of a cycle of five years परिवत्सरः

AV, TS, Br, Kauś, Var the s. of the twenty one hells

अन्धतामिस्रम् Mn, etc the s. of the 25 tattvas साय अद्यमव

the s. of two combined vowels or consonants उत्तररूपम्

Comm on APrāt the s. part उत्तरभागः the s. part i.e.

the end of night निशेखलसानः Var s. part of an argument

उत्तरपक्षः the s. part of Rāma-tāpanīya ^{नीयम्} रामोत्तरतापः

the s. part of the Nārāyaṇ or Purushahymn (RV 10.90)

उत्तरनारायणः ŚBr the s. part of the Sāma-Saṃhitā उत्तराः

f pl the s. part of the Sāma-veda उद्गीथः (Uṇ 2.10)

the s. set of 3 fruits (viz grape, date and the fruit of

Gmelina Aroborea) द्वितीयार्जि फला L (in Prākṛit) a s.

Vāsudeva वासुदेवकः. Mṛicch the s. word in a reiteration

आग्नेडितम् Pāṇ APrāt, etc standing in the 2nd place

द्वितीयम् ĀśvŚr standing in the s. rank द्वितीयम्

ĀśvŚr state of being s. द्वितीयता MW, द्वितीयत्वम्

MaitrS without a s. अद्वितीय , अद्वय .

second n चषकः Sch on VarBr 7.1 & 12 & 24

($\frac{1}{3600}$ of a degree) — विहिता विहिता Ganit . ~~xxx~~

a period of 24 seconds (the 60th part of a Nādi or ~~xx~~

Indian hour) विनाडिका विनाडी VarBrS, Yājñ, Sch the

second of a degree विकला Sūryas $\frac{1}{60}$ of a s. of a

circle तत्परत Āryabh 3.2., ~~in~~ Sch.

secondariness n गौज्यम्

Vop - शेषत्वम्

Jaim, Bādar.

secondary adj गौण f(८) MBh 12.13, Pat,

Kap⁸, etc (applied to the month reckoned from full moon

to fool moon) गौण f(इ) W - गुणभूत Sarvad 6.

55 & 69 , भाति f(इ) Śamk, ĀpŚr, Sch, भाति

A - वाच्यनिम्न f(इ) Śamk, Kpr, Sarvad - आनुषङ्गिक

f(इ) Sāh - अप्रधान Pāṇ 2.3.19, etc (opposed to

pradhān (any word which by composition or derivation ~~loses~~

loses its original independence while it also determines

the sense of another word) उपसर्जनम् (ifc f(ā))

- प्रसङ्गिन् MBh - अप्राञ्ज L - अधिक - अन्वाचित

- वैकृत f(इ) RPrāt, TPrāt, Sch, etc, वैकृतत्वम्

Lāṭy ..

anything secondary अङ्गम् appearing to be s.

शेषरूपिन् Sarvad the application of the s. sense of

a word गुणयोगः W the being of s. importance

अङ्गता अङ्गत्वम् ^{त्वम्} the being s. आनुषङ्गिक | Siddh

on Pāṇ 11.2.29 (P 830), ~~beingxxxx~~ शेषभूत Jaim,

Sch the being s. and primary matter शेषशेषित्वम्

शेषशेषित्वम्: Madhus constituting or s. rite परिमर

KātyŚr 'duty of s. importance' (a term for 3 partic.

duties (froming with the five ~~2~~ anu-vratani and the four

Śiksha padām the 12 duties of a layman adhering to the

Jaina faith)) गुणव्रतम् HYog an elephant the s.

~~mark~~ marks of whose body are samll

मृगः

L good

in a s. degree

उपहित

having anything as s.

ॐ ३ः

(ifc)

~~Śāṅ~~~~Śāṅ~~

ŚāṅkhŚr

(a word)

having as. meaning

ॐ ३ः चारिन्

MW

(in gram.)

the having s.meaning

ॐ ३ः चारित्वम्

Pāṇ, Sch

made s.

उपभूत

(gen) MBh 2.14, Kpr 5.2, Sāh 4.1.13

mentioning anythingas s. only accidentally

ॐ ३ः

(ifc)

ŚāṅkhŚr

orname-nts of a s. kind (as bells, chowries, etc)

पात्रोपकरणम्

KalP preparing any s. ~~article~~ article of food

उपाकारः

L a s. action औपकारम् ĀpGr s. affection (superven-

ing on the principal disease) अनुबन्धः a s. applica-

tion of any kind (as cautery, escharotics, etc) उपयन्त्रम्

W s. array वैधम् Mn 7.161.167 a s. condition

गुणवृत्ति r KātyŚr a s. connection उपसंयोगः

Nir s. creation out of primitive matter प्रतिसर्गः Pur

a s. disk (of the sun, etc) प्रातिमण्डलम् Hariv a s.

element गुणः ŚāṅkhŚr, ĀsvŚr, KātyŚr, R 5.1.71 the

s. force of a word गुणवृत्ति f W a s. gem रत्नम् उप ५

Bhpr 'a s. growth of the body' (a kind of encrescence)

उपदेहः Suśr (in dram.) a s. incident which hastens

the catastrophe प्रतिशूरनम् Daśar, Pratāp, Sāh, Sch

(in dram.) a s. incident which retards the catastrophe

प्रतिशूरनम् Daśar, Prātap, Sāh, Sch a s. instrument

~~उपमन्त्रम्~~ (esp. in sugg.) उपमन्त्रम् Suśr s. matter

शेषः शेषम् KātyŚr, Sch a s. member of the

body (as the forehead, nose, chin, fingers, ears, etc)

प्रत्यक्षम् the s. object of an action गुणः Pāṇ 1.

4.51, Sch, गुणकर्मिन् (in Gr.) Pāṇ 2.3.65, Sch (in ~~Gr.~~

dram.) a s. plot which hastens or retards the catastrophe

प्रातिमुखम् Daśar, Pratāp, Sāh, Sch s. portion of a

science उपाङ्गम् MBh, Hariv, etc (such as the Purā-

has and the Dharma-sāstras) a s. property (as form,

taste, smell etc produced by combinations of elementary

or causal particles) कारणोद्भवगुणः Bhashap 95 a s.

Purāṇa उप-पुराणम् a s. relation गुणवृत्ति f KātyŚr

s. reserve वैधम् Mn 7.161.167 a s. rite परीज्या

ŚāṅkhŚr, परिमत्त , (which preceeds or follows another

in any ritual) परिमत्तः KātyŚr a s. sacrifice उपः
हन्त्यः

AV 11.7.15, KātyŚr 22.8, ĀśvŚr, etc a s. Samskāra

उपसंस्कारः Sāy on TBr 2.1.4 a s. text अङ्गमन्त्रः IndSt
२१

(in rhet.) the s. use of a word which is based not on the

particular intention of the speaker but on its accepted and

popular usage निरव द लक्षणा a s. weapon उपायम

MBh, Suśr the state of being s. गौणत्वम् Vop, KātyŚr

Sch together with a s. word सोपपद ŚāṅkhŚr.

to perform a secondary rite परियञ्ज परियञ्जति

Br, ŚrS.

secrecy n गूढता — रहस्य

n Mn, MBh,

etc — निहूवः Yājñ, MBh, Kāv, निहूति f Kāv,

निहूवनम् Gobh — तिरोधा AV 8.10.28 — सेवरणम्

Mālatīm — निभूतम् Nīlak .

absence of secrecy अरहस्य n Pāṇ 3.1.12, Kās

profound s. घनसंवृत्ति f W .

to observe great secrecy सुगुहिम् आधा .

secrete vb उदावृत् caus उदावर्तयति .

secret adj 1 I गुप्त Bhartr̥, Pañcat, ~~Kathā~~

Kathās, etc , गोपनीय W , गूढ RV, etc, निगूढ

RV, (निगूढह) etc , गुह्य (Pāṇ 3.1.109, Kāś,

गुह्य (दण्डादि) RV, AV, etc — प्रच्छन्न Mn. MBh, etc ,

छन्न

MBh 3 f, R 2.5, BhP, Kathās, Rājat, उप

MBh 1.6006, Mn, विप्रच्छन्ता Kathās - रहस्य Vās,

MBh, etc - रहोगत Mn, MBh, etc - गम्भीर f(आ) RV,

AV 5.11.3, Prab 4.15, Sāh, गम्भीर MBh, etc -

अन्तर्गत अन्तर्गामिन् - निभृत सावरण
MBh, Kāv, etc - निभृत

अप्रकाश
Ragh - सावरण f(आ) Mn.

1 II अपडक्षीण Pāṇ ~~5.4.7~~ 5.4.7 - अपीच्य RV

- असम्पुक्त L - विनय L - व्यथिस् RV

along with the secret doctrine (i.e. with the Upanish-

Upanishds Mn 2.140) सरहस्य any s. doctrine रहस्यम्

Mn, MBh, etc any s. mystery रहस्यम् Mn, MBh, etc

being in a s. place गुहाहित ~~KathUp~~ KathUp being

in s. रहस्यभाव BhP 'dwelling in s.' (N. of a Muni)

गुहावासिन् m Vāyup 23.164 executing a s. commission

रहस्कर BhP 'gone to s. place' (a councillor, minister)

रहातः W having a s. affection गुप्तस्नेह f

(आ) having a s. meaning परोक्षार्थ in a very s.

manner सुप्रतिच्छब्दम् ind Ind, MBh initiated into a s.

rite रहस्यधारिन् Kathās keeping s. गुप्ति f ifc

Kām (Hit) Sāh, Sarvad 15 kept s. गुप्त Bhartr,

Pañcat, Kathās, etc keeping s. संवृति f Śis,

Sarvad kept s. संगुप्त MBh , गोपित Kathās

14, Rājat 5.124 , स्थिर f(आ) Vet kept very s.

सुगुप्त Kāv, Pañcat , सुसंवृत MBh, R a

knower of the s. doctrines of the Vedāntas वेदान्तरहस्य ।

m knowing the s. intentions of another परमप्रज्ञः

Mn 7.154, Kull knowing the s. of हृदयज्ञ (ifc) MBh.

Hariv, Pur knowing the s. plans of another परमप्रज्ञः

Mn 7.154, Kull liking what is s. परोक्षकाम SBr,

परोक्षप्रिय AitBr making s. reports रहस्यारव्यायिन् Mn

7.223 the most s. part of anything हृदयज्ञ (ifc f

आ) AV, etc moving in s. i.e. in the heart गुहाचर

MundUp one who has executed a s. commission रहःशुचि

Kathās one who keeps his counsels s. संवृतमन्त्र Kām

one who keeps his plans s. संवृतमन्त्र Kām possessing

anything s. सरहस्य MW 'reared in a s. place' (N.

of Skanda) गुहः (g अइमादि) MBh 3.9.13, Hariv

10478, Suśr, Kum, etc a s. agent मन्त्रगूढः L ,

यथाह्वयः L , चरः Mn 7.122, Hariv 10316,

R, etc , चारपाठः Divyāv 37, चाराधिकरिण् m Kathās

103.79, चारांतरितः W , प्राणिधि- m Mn, MBh, etc ,

अपसर्पः Bālar a s. conversation गुप्तावादः L

s. copulation गूढप्रेथुनम् Cāṇ s. counsel मन्त्रगुप्ति f

Kām s. doctrine उपनिषद् f षडम्
ŚBr, ChUp, etc, उपनिषद्

s. doctrine of Śiva शिवरसः 's. doctrine of the

Veda' (N. of the Upanishads) वेदरहस्यम् MBh , वेदो पानिषद्

f TUp a s. door within the ~~in~~ house अन्तर्द्वारम् L a

s. emissary अपसर्पः Bālar a s. female friend रहःसन्नि

Ragh a s. fine गुप्तादण्डः Hit a s. marriage चोरिका विवाहः

Mricch a s. matter से गुप्तार्थः, काठम् (only L)

a s. messenger गुप्तदूतः W the s. parts भसद् f

RV, AV, VS, Br, GrŚrS a s. place गूढम् KathUp 1.

29 , पुकानाः MBh, Mn, Śak, etc , आरोधनम् Sāy ,

संवृतम् KaushUp 'a s. place for hiding refuse or

filth' गोहः the s. pleasures of the Yatis स्वयजनरतम्

L s. quality ममन् n MBh, Kāv, etc 's. room' (bed-

room) गुप्तगृहम् Gal, Pañca s. speech गुह्यभाषितम् L

वृत्ति

a s. thief प्रच्छन्नात्तरन्धरः Mn a s. way प्रच्छन्नात् f

Śukas , कुरुति f Āp very s. सुप्रगुप्त Kāv ,

सुगूढ MBh, Pañcat well kept s. सेनिभृत Hit

(a woman) bringing forth a child in s. रहस f RV.

to keep anything secret भू Intens बोधवीति

बोधयति बोधयति, बोधयते (with तिरः) (instr)

ŚBr to keep s. गोपय caus from गुप् or Nom

गोपयति, गोपयते Pañcat, RV 1.11.5, Sāy, Mn 10.59, Kull,

प्रगुप् caus प्रगोपयति Heat , प्रच्छद प्रच्छादयति

प्रच्छादयते Mn, MBh, etc , छद caus (or cl ')

10) छादयति (once छदयति AitBr 1.30, छन्दयति (fr

✓ छन्द) Dhātup 32.41, ep. al so Ā) MBh, R 5.90.16 ,

गृह् cl 1 गृहति, गृहते RV, etc , परि-

रक्ष् परिरक्षति (ep. also परिरक्षते) Mn, MBh, etc to

be kept quite s. सुगोप्य ~~mn~~ Pañcar to be

~~kept~~ kept s. परिरक्षितव्य ~~mn~~ MBh, परिरक्ष्य MBh, R,

गोप्य Daś 8.80, Pañcat, Kathās, Hit , ग्रहितव्य

MBh 3.10613 , गुह्य (Pāṇ 3.1.109, Kāś, g दण्डादि)

RV, AV, etc , परिहृतव्य Mṛicch.

~~xxxxxx~~

secret n रहस्यम् Mn, MBh, etc, रहस्य n

Kāv, Pur — मुख्यम् MBh, Mn 12.117, Bhag, etc — अपेक्षः

RV 2.15.7 — मन्त्रः RV, etc — विश्वासः Daś, Hit —

निष्पन्नम् RV .

any secret मन्त्रि n MBh, Kāv, etc containing

secrets मन्त्रिमन्त्रि mf(इ)n Pañcat knowing s. मन्त्रि बोदिता

Kām knowing the s. of others पाठ्यिकम् mf n L

knowledge of a secret मन्त्रिज्ञानम् MW learning the s. of

हृदयग्राहः (gen) MārṣP not keeping a s. अगुप्त mfn

one who is entrusted with (lit. 'the deposit of') a s.

रहस्यानिक्षेपः Vikr one who is in possession of a s.

रहस्यधारिन् mfn Kathās s. in operation निगूढकार्य

mfn MW a s. known only to the god देवगुह्यम् MBh,

Hariv, R the s. of the art of shooting कामुकौपनिषद्

Bālar whispering (as it were) a s. रहस्यारम्भायिन् mfn

to keep (a secret) रह रह cl 1 (Dhātup 17.6) रहति

(Ved also रहते) MBh, Kathās.

in secret रहः रहसि रहस्यम् ind ,

रहस्यम् ind MBh , अगुरुहस्यम् ind Pāṇ 5.4.81 , रहिते

रहितेषु ind , अप्रकाशम् ind Mn 8.351 , उपांशु

ind (gana स्मरदि Pāṇ 1.1.37) RV 10.83.7, MBh, Ragh,

etc , मिथः ind Mn, Kālid, Daś , उहा Ved

m instr, ind RV, AV, ŠBr 11.13 , Учп ind RV.

secretary n लेखकः Vain, Bh, etc — वर्जिकः

L (v.l. for वर्जिक) .

chief secretary दिविरः Sch, दिविरपति ,

श्रीकरणादे m Inscr a king's s. लेखाधिकारिन् m

Bajat a s. for panasing (foreign) a airs in making peace

and war संधिविग्रहकायस्थः Katbas the s. of a man of rank

चित्रसेनः = चित्रगुप्त , चित्राङ्गदः W = चित्रगुप्त ,

(kind of mixed caste) चित्रगुप्तः

secreted sdj निहृत

Ratnav, Kathās, Pajā,

हृत .

secreted from one another अन्योऽन्यापहत .

to be secreted

होतव्य

IM .

secreting the fec s ग्रभिन्न विष्

Susr .

secreting n हवः, हवनम् — अपहारः

secretion n किट्टः Susr — त्यागः (Pan 6.

1.216) MBh 14.630, VarBrS .

(in ~~mind~~) any bodily secretion मलम् (मलः

Susr, Varbh, etc causing the s. of bad humours भेदनीय

mfn Car destitute of the seminal s. नष्टबीज mfn L

a fluid s. (supposed to form upon conception and become the

rudiment of fetus) संक्रेतः

Yān̄ the glutinous s. of

the flesh तप्ता L impure s. of the eyes दूषिका

mn, Susr insufficient s. of urine मुत्रक्षयः Susr the

mucuous s. of the bones or flesh तप्ता L promoting the

animal secretions धातुमूत्र mfn W secondary s. and

constituents of the body (viz the milk, menses, adeps,

sweat, teeth, hair and lymph) उपधातु m SāringS, etc

the s. of the teeth पिड्कम् L (in med) throwing out

i.e. producing secretion of the vessels प्रामथिन् mfn

Car, Bhpr .

secretly गुप्तम् ind Kathās -- गूढम् ind Bas

7.248, Rajat 5.258, सगूढम् ind M, n गुह्यम् ind

Bh 12.902 , निगूढम् ind Kathās . गूढे loc ind

In 7.186, 9.170 , गूढतया instr ind Vyavaharat 7.7 ,

गुहा Ved instr ind PV, AV, SBr, 11.13 — रहस्यम्

ind Bh — रहिते, छन्न्म रहितेषु ind — छन्न्म ind Mn .98 &

100, Kricch, as, (in comp छन्न् -) Rajat 5.467, छन्ने

loc ind Hariv 8686, प्रचन्न्न् mfn (ibc) प्रचछन्न्म्

ind — तिरः ind (g स्वरादि) TS 2.5.10.6, AitBr 2,

SB̄r, तिरश्चथा ind SB̄r 3.7.3.7 — उपांशु ind

(gana स्वरादि Pān 1.1.37) RV 10.83.7, MBh, Ragh, etc

-- निभृतम् ind Mn, Kāv, Pānc, etc — परोक्षात्

ind Br̄r, परोक्षेण ind Br, p — पृष्ठतः ind SB̄r,

etc — द्वंद्वेन, द्वंद्वे, द्वंद्वम् ind — निष्पिक् ind

PV 4.5.8 : निष्पत्तिम् ind RV -- प्रयत्ना ind RV

सनुतर् in Maigh 3.25 — सस्वर् ind ,सस्वर्तो

ind RV — हुस् ind RV .

acting secretly प्रच्छन्नचारक, प्रच्छन्नचारिन्

mfn R, fine s. exacted गुप्तदण्ड Hit fine s. imposed

गुप्तदण्ड Hit going about s. गूढचारिन् mfn

vājñ 2.268 (in the eastr cal language) s. अपवारितम्

ind Sāh, अपवारितकेन ind one who has s. shaken off

from himself worldly obligation गुप्तावधूत mfn s.

arrived निभृतागत mfn Kathās s. from तिरः

ind (g स्वरादि abl) AV 12.3.39, SBr 1.3 s. hidden

प्रच्छन्नगुप्त mfn Bhartr taken s. अन्योऽन्यापहत mfn

very s. सुगुप्तम् ind Pañcat , सुगूढम् ind Das ,

सुनिभृतम् ind Hit a vow name s. उपाङ्गुव्रतम्

Hariv .

sect n सम्प्रदायः PTL 1.62 — पथिन्

m L

— सहजता Lalit — प्रस्थानम् Sarvad .

the adherent of another sect परतीर्थिकः

L another

er s. मतान्तरम् belonging to an heretical s.

पाषण्डस्थ mfn Mn 9.225 belonging to another s. अन्यतीर्थिक

mfn Jatakam divided into 4 sects चतुष्प्रस्थानिक mfn pl

Sarvad 2.255 a follower of a particular Saiva sect of

ascetics कापालः a member of a s. सम्प्रदायिन् m V

a particular s. नकुलीपाशुपताः m pl Sarvad , शाब्दाः

m pl Hear , श्वेतव्रताः m pl Vās, Introd a partic s. of the

Saktas पूर्णाभिषिक्ताः m pl a s. in philosophy गणः

W a s. in religion गणः .

a sectorial mark (made with sandal etc) on the fore-

head | उपाङ्गम L .

any sectarian system of religious teaching सम्प्रदायः

RT1 61.62 having no s. mark (on the forehead) नितिलक

mf n BhP one who wears a s. mark without any right to it

वृथातिष्ठिन mf (आ) n Vishn a s. mark विशेषः

L , पुण्ड्र

sectary n एकदेशिन् mfn Sarvad, Comm on Kap, etc

section n I विभागः Yājñ, MBh, etc — काण्डः,

काण्डम् (ifc f आ or इ) A, TS, S — प्रत्यङ्गम् Susr,

Nir — (of a book, system etc) स्कन्धः VarBrS, Car

— (esp. of a book) पर्वन् n SBr, MBh, etc — अनुवाकः,

अनुवचनम् — व्यूहः Sarvad — चरणः, चरणम्

(g अध-योदि) Bhpr, Sarvad (चतुश्चरण)

— (in geom) मागिः W — (often at the end of

titles of books) प्रक्रिया — विच्छेदः ,

छेदनम् L , छेदः R 2.61.14, Rash, VarBrS,

etc — उल्लासः उद्घातः L — आलोकः .

II उद्गन्थः L — कालः (ifc f आ PPrāt) VPrāt

— उद्यतः — कृन्तनम् RV 10.27.21 , AitBr

(ifc SB 12) — (of Kath) ग्रन्थः — परिवर्तः

Lalit — प्रकाशः Cat — प्रास्तरः Cat — भित्तम्

SāṅkhGr — त्वः MBh, Kāv, etc — व्यावर्गः Lāty — समाप्

नम् Ma'kp -- सर्गः L -- स्थानम् (स्थानः

Siddh) Car, Susr, etc .

any poem divided into sections सर्गबन्धः Kāvāḍ,

śah belonging to a particular s. आधिकारिक mf (आ)n

SāṅkhGr consisting of short s. स्वल्पतन्त्र mfn Kathas

' long section ' (N. of MBh 7) द्रोणपर्वन् n the fir-

st s. (Adhyāyas 1-10) of the third book of the Mahā-bhār-

ata आरण्यपर्वन् n having a hundred sections शतकाण्ड

mfn AV having beautiful s. (said of books) सुपर्वन्

mfn Vas in eight s. अवष्टा ind AV 13.3.19, VS etc

in every s. of a book प्रतिस्कन्धम् in Pratap last s.

उत्तरखण्डम् a minor s. अधिकारः , अधिकरणम्

'one who learns s. by s. of a work' (pupil) स्वष्टिकः

Pan 4.2.45, g पुरोहितादि a s. (esp) of the Kātha a

स्थानकम् a s. in a tale गुच्छः Gal , गुत्स

a s. in the Vyāya discussing the sophism, consisting in

generalizing that is exceptional (as perishableness)

अनित्यसमप्रकरणम् a s. of a book वर्गः , आश्वासः

प्रातः , परिच्छेदः Cat , (es . of PPrat) पटलम् ,

पटलः , s. of a book) स्थलः Cat a s. of a book

book प्रकीर्णम् L , प्रकीर्णकम् L , वर्णकम्

वृत्तान्तः , वृत्तान्तः (rarely) वृत्तान्तम् Pat ,

संदेशः Pāyabh a s. of a sacrifice यज्ञपरुषः

n TS a s. of a work खण्डः , खण्डम् (g अधिचादि) ,

खण्डिका , गुल्मकः L , ग्रन्थसौधि m L

the s. of the moon's course between the asterisans Mula and

Mrigasiras ग्रहणेति Gal a s. of time कालविभक्ति f

En 1.24, कालविभागः MBh, Pan 3.3.137 a short s. कण्डिक

, (in books) प्रश्नः Col , etc ~~secular life~~

~~Mrigasiras~~

secular life संसारः Ep, En, MBh, etc well equip-

ed with s. and sacred science विद्याश्रुतसम्पन्न mfn BhP.

secundines n जरायुकम्

Samav Br 2.6.10 —

गर्भपरिस्त्रवः W .

dropping of the secundines अवरावपतनम् ParGr .

secure v० संरक्ष् संरक्षति, संरक्षते

MBh, Kathas — उरुष्य Hom उरुष्यति (abl) R, AV 6.

3.3, 4.3, S 7.4 — (as a road against attack) संशुध्य

caus संशोधयति M 7.185 .

to secure a maintenance वृत्तिम् विधा .

secure adj I निर्भय f(आ) Mn, Th, Kāv, etc,

अभय f(आ), अकुलभय, अकुलचिद्वय, अकुलच-

भय — निराबाध f(आ) Mb, Hariv —

निष्कण्ठक Mb, Kāv, etc — निष्कण्ठक f(आ) Hariv, Kāv,

etc (also निश्चित Pañc) — अबाध Mb 13.4169,

अबाधक Mb — निरुपद्रव Mb, Kāv, etc —

निरामय Mb, R — निरापद् Rach, Satr — निराधि

Kām — निरुपधि Kāv — निवात VS, AV, SBr, etc —

प्रातिष्ठित Ch'p, Hariv, etc — क्षेमिन् Mb (e.g. Mal 12.90

BhP 10.88.39, Kam .

II अनपारदृष्ट Bear 2.42 -- अरिष्ट f(आ) RV --

आलि L — निरत्यय f(आ) Kav, etc — परिदवास्थित

IBh 12.6250 — वरूय R — सप्रत्यय f(आ) IBh

— साधु f(वी) RV — सुधातु RV .

any secure state क्षेमः, क्षेप्रम् (Ved only क्षेमः

g अधिचोदि) RV, AV, , n, IBh, etc at ase y s. poss-

ession of acquisitions लब्धप्राप्तमनस्वस्थ Ragh feeling

s. पोरिविचस्त mfn IBh having a s. residence अरिष्टगानु

mf n RV 5.44.3 in a s. abode अस्य देहे ind SanthGr

no s. possession of what has been acquired अयोगक्षेमः

SB r Ait r rendering s. बुद्धि f Tam, VarBrS s. abo

de अस्यम् RV, AV, VS, TBr a s. place उपस्थः PV,

AV, VS, AitBr, SB r, etc , छद्दिस् n RV 1.48.15 & 114.5, 6.

-9, 10, VS 13f, = छद्दिस् the s. possessing what has

been acquired योगक्षेमः, योगक्षेमाः ~~xxx~~ m pl PV,

etc, योगक्षेमा m du, योगक्षेमम् .

to make secure श्रत्कु श्रत्करोति RV 8.75.2 .

secured adj हस्तगत Mariv, Iagh, etc -- रुद्ध

Kāv, BhP -- -- सेवृत MBh, Kāv, etc -- धृष्ट

one who has offspring progeny secured प्रतिष्ठितसंतान

s. from access वेष्टित well s. सुदृढ

Krishnaj , सुबन्ध W .

securely निःशङ्कम् ind Bh, R, etc .

securely from पुरा ind .

securing adj विधायिन् .

securing n प्राप्तमनम् Mn 7.56 .

at easily (reason of) the securing possession of acq-

uisitions लब्धप्राप्तमनस्वस्थ mfn By the means of s. pro-

tection (i.e. councillors, family priests and the like)

योगक्षेमः, योगक्षेमाः m pl, योगक्षेमौ m du,

योगक्षेमम् the not s. an advantage gained प्राप्तार्थिग्रह-

णम् the s. of what h s been acquired लब्धप्राप्तमनम्

security n I निर्भयम् Heat , अभयम्

(ifc fआ) RV, etc — निरापद् f Bh — निरुपद्रवता

Kull — क्षेमः , क्षेमम् (Ved only क्षेमः g अधर्चादि)

F , AV, 19, 2n, 2Bh, etc — रक्षा 2n, 2Bh, etc .

II अदिति f — अरिष्टताति f RV & AV,

अरिष्टि f Ved RV, etc — अहिंसा SBr, AitBr —

ऋणमार्गिणः L — निवातम् -- पारिभाव्यम् Dayabh,

प्रातिभाव्यम् — प्रतिभू m 2n, 2Bh, Kāv, etc —

विनिमयः L .

being under the same circumstances of security etc

समानयोगक्षेम mf(आ)n (with instr : Car conferring

s. क्षेमकर mfn MBh 14.573, क्षेमकार mfn (Pan 3.2

44) L, क्षेमकर्मन् mfn BhP 2.6.5 enjoying s. क्षेमिन्

mfn MBh (e c Hal 12.90) BhP 10.88.3 , Kām giving s.

क्षेम mf आ)n MBh, P in s. क्षेमेण instr ind R

Mricch, Pancat, BhP (ifc with यथा R 2.51.4 † क्षेमैः

instr pl ind MBh 13.151.4) a kind of symbol procuring s.

अभयम् (ifc f आ) that means f s. आशयणम्

SvetUp, TS, etc money given as s. ऋणमत्कुणः. prayer for

s. अविद्धमङ्गलम् Malatim s. for payment दानप्राप्तिमा

व्यम् the s. of what has been acquired योगक्षेमः

योगक्षेमाः m pl RV, etc योगक्षेमी m du योगक्षेमम्

with the gift of s. साभयदक्षिणम् ind Jatakam yielding s.

अरिष्टमर्मेन् mfn RV 8.18.4 .

a sedan chair रथगर्भकः L , जम्पानम्

Bharat 25, Jain, Sch .

sedate acj निरुद्विग्न , निरुद्वेग

Bh, R.

sedative n शामनम् Car, संशामनम् Susr,

शामनीयम् Susr, Sah — सम्प्राप्तादन Car — प्राच्यावनम्

Susr .

a particular sedant posture सिंहासनम् Cat,

स्थानवीरासनम् Sah p .

sedge (used for a torch) जलीकम्

Kaus .

a species of sedge like grass मुञ्जः

Br, etc

free from sediment अपिचिह्नं mfn having a thick s.

(as Some juice) बहुलान्त mfn RV having s. कल्किन्

mfn W s. left in the distillation of ordent spirits

बलकसम् Br s. of any oily substance विलयनम्

Vājñ, Sch s. of ginger इटङ्गलेरकल्कः Cusr s. of oil

स्वतः; Pancat 2.53, स्वलि m L, स्वली

f Car, Shartr, 2.98, कुशिक; L the s. of oily

substances ground on a stone स्वसः the s. of oily

substances ground with a stone स्वोदसम् L the s. of

Homa अजुजीषम् AV 9.6.13, S 19.72, TS 6, Car, 'aty'r, etc

etc the s. sticking to a cooking pot स्थात्कीपुरीषम् Bhp

the s. sticking to a kettle, स्थात्कीपुरीषम् Bhp .

to reduce to sediment स्वलीकृ Fricch, Kāl, Hcar,

Kathas & sometimes confounded with स्वलीकृ) .

sedition n उत्थानम् Rajat -- उत्पिञ्जः (?)

Rajat .

raising a sedition अभियन्तरदोषकृत् mfn WarBrS .

a seditious man भेत्त mfn 134 .

seduce vb व्यपकृष् व्यपकृषति Bh -

व्युत्था caus व्युत्थापयति Bh - प्रलुम्

प्रलुम्भयते Bh, संलुम् caus संलोभयति Bh, R

— भिद् caus भेदयति, भेदयते Bh, R — प्रतृ

caus प्रतारयति Fagh, Kathās — उपच्छन्द caus

उपच्छन्दयति Prab, Rajat, Kathās — (a woman) उपाधा

उपादधाति, उपाधन्ते R — नीरी नीरिणाति,

नीरिणीते W 1.179.4 — विचर् caus विचारयति

— (so) पत् caus पातयति (ep. also पातयते)

Kathas .

to attempt to seduce प्रलुभ् caus प्रलोभयति

Bh, R, Pur, etc to try to s. विप्रलुभ् caus विप्रलोभयते

Bh to try to s. any one छद् छन्दयति (acc) BhP 10.45.

seduced adj लोभित Kam, प्रकुब्ध

Wh.

— भिन्न Kam, Hit — उपहत Santis'.

capable of being seduced भेदसह Kathas one

who may be s. from alliance कृत्यम् Rajat 5.247 one

who may be s. from allegiance कृत्यम् Rajat 5.247 a s.

girl (unfit for marriage) संस्पृष्टमैथुना L s. to

प्रतारित (dat) Rath (r.l. प्रचोदित) not to be

s. अभेदा Kam .

seducer n लसकिन् m - दूषकः - रतितस्करः

Hariv - धर्वक mfn MW .

one who seduces other men's wives शैलियः L a s.

of woman स्त्रीकितवः L a s. of women रतीहिण्डकः

L .

seducing adj प्रलोभिन् MarkP, प्रलोभन

BhP — दूषक f(इका) Mn, MBh, P, etc — धर्षक Mn

— लोभयान Hariv — (ministers) भेदक Mn 9.

232; Kull .

seducing (the act of) n उपप्रलोभनम् Das .

seduction n 1 प्रलोभः Pañcat, BhP, विलोभः

V, विलोभनम् Rath, Kir, Vas — मोहनम् W — प्ररोचनम्

Prab — भेदः Kam, Bh, Kathās — विकारहेतु m Kum — वीचि

f RV 10.10.6 — प्रकरः W — धर्षणा EBh, Hariv, Pañc,

etc + धृति f RV 7.86.6 .

2 कन्यकाछलम्, कन्यकाचलम्

Vājñ 1.61 .

seduction from allegiance कृत्यता

Susr s. from

alliance कृत्यता Susr .

seductive adj लोभनीय Bh = लोभ्य L

प्ररोचन in (ई) Kathās .

see vb I दृश् RV, AV, SBr, M^{ph}, etc, परिदृश् —

— पश् only pres पश्यति, पश्यते RV, etc, सम्पश्

सम्पश्यति, सम्पश्यते in, Bh, etc, परिपश्

परिपश्यति RV, T, Br, Up, (at a distance) परापश्

परापश्यति SBr, K^{ty}Br, प्रतिपश् only pr

प्रातिपद्यति RV, AV, Br, MBh -- ईक्ष् cl 1 ईक्षते,

वीक्ष् (वि + ईक्ष्) वीक्षते (ep. also P) SBh, etc -- समीक्ष्

समीक्षते MS, etc, अभिप्रेक्ष् MBh, etc, संवीक्ष्

संवीक्षते R, Pāṇcat, प्रसमीक्ष् प्रसमीक्षते Mn, MBh,

etc -- अवलोक् cl 10 अवलोकयति MBh, etc, आलोक्

caus आलोकयति MBh, Pariv, Kathās, Raah, Śak, etc ,

लोक् cl 1 (Dhātup 4.2) लोकते caus or cl 10 (Dhātup

33.103) लोकयति SBh, Sāh लोच् cl 1 (Dhātup 6.

3) लोचते -- लक्ष् cl 10 (Dhātup 32.5, 33.23)

लक्षयति, लक्षयते

MaitrUp, MP, MBh, etc, आलक्ष्

आलक्षयते

MBh, 7, BhP, Pañcat, etc, समुपलक्ष् समुपलक्षयति

, समुपलक्षयते

MBh, 44 संलक्ष् संलक्षयति,

संलक्षयते

MBh, Kāv, etc .

II अभिरव्या RV — अभिप्रचक्ष् RV 1.113.6 —

अवरव्या (with acc) RV 1.161.4 & 10.27.3, TS — (Goldst

इन्द् cl 1 इन्क्षति — चक्ष् cl 2 चप्ते

RV, B. P — दिक्ष् Pañ 1.3.1, Vārtt 13, Pat - निर्भल्

निभालयति, निभालयते Ch p, Bālar, निर्भल् — प्ररव्या

प्रख्याति

RV, SBr, प्रतिख्या प्रतिख्याति RV, V,

Br— प्रतिचक्ष् प्रतिचक्षे R, Bh— विख्या विख्याति RV, SBr

— स्पश RV .

III विष्क् c1 10 विष्कयति Thatup 35.34 —

वेक्ष् c1 10 वेक्षयति Thatup 35.86.6 (v. 1. वेक्षे).

to drink in with eyes (i.e. to see with attention)

आप् आपिबति

BhP, Ragh to live to s. पश

only pres पश्यति, पश्यते Mn, MBh, etc to s. actuallyrepresented प्रयोगतोद्ध्य Ratnav to s. after off परख्या

SBh to s. a person पश only pres पश्यति, पश्यते

Bh, R, etc to s. at the same time संदृश P Ā Bh,

Kav, etc , सम्पश सम्पश्यति, सम्पश्यते RV, TS,

AV to s. before one's eyes प्रपश प्रपश्यति (ep.

also प्रपश्यते) RV, etc to s. completely संदृश

P Ā Bh, Kav, etc to s. distinctly विचक्ष विचक्षे

RV, AV, BhP to s. in detail विपश विपश्यति (rarely

विपश्यते) RV, AV, AitBr, KathUp to s. in different places

places विपश विपश्यति, (rarely विपश्यते

RV, AV, AitBr, KathUp to s. in one's own possession प्रतिपश

प्रतिपश्यते

AV to s. in the heart वीक्षि वीक्षते

(ep. also p) (with हृदि) R to s. on the stage

प्रयोगतो दृश

Retnav to s. overhead उपश उपश्यति

PV 1.50.10, AitBr 2.31 to s. together or well संदृश

A VBh, Kav, etc to s. with the mind दृश

VBh, Kav,

etc .

to be seen दृश pass दृश्यते (ep. also

दृश्यति) RV, AV, SBr, MBh, etc , प्रदृश pass प्रदृश्यते

RV, etc , आदृश् Ā , ईश् Jātakam , विलोक्

pass विलोक्यते Kathas, RbP , लक्ष pass लक्ष्यते

RV, Kav, etc , उपख्या pass उपख्यायते SBr 4.1.2.13,

प्रख्या pass प्रख्यायते .

to be seen at the same time संदृश् and pass

संदृश्यते RV, SBr to be s. by in a dream स्वप्नेसंदर्शनम्
गम्

(gen) to be s. clearly सम्प्रतिलक्ष् pass सम्प्रतिलक्ष्यते

MBh to be able to see विलोक् caus विलोकयति

Bhartr (v.1..) to cause to s. दृश् caus दृशयति ,

दर्शयते , सम्प्रदृश् caus सम्प्रदर्शयति MBh,

R, Hariv, etc , उपदृश् caus उपदर्शयति MBh, Ragh,

Kathas, Prab, etc , प्रतिदृश् caus प्रतिदर्शयति MBh ,

समुपदृश् caus समुपदर्शयति Kārand , विदृश्

caus विदर्शयति MBh, Hariv, R , निदृश् caus निदर्शयति

MBh, Kav, etc , प्रतिचक्ष् प्रतिचक्षे PV to cause to ~~see~~ s.

distinctly विचक्ष् caus विचक्षयति PV to let

one's self be seen समीक्ष् caus समीक्षयति, समीक्ष-

यते to cause to be s. दृश् caus दर्शयति,

दर्शयते , संदृश् caus संदर्शयति MBh, Kāv, etc ,

समुपदृश् caus समुपदर्शयति Karand to be clearly

s. व्यादृश् pass व्यादृश्यते BhP , व्यपदृश् pass

व्यपदृश्यते MBh , सम्प्रदृश् pass सम्प्रदृश्यते

(सम्प्रदृश्यति) MBh, R, Hariv to see with one's own eyes

प्रत्यक्षीकृ MBh, Mricch, Kād, etc , प्रत्यक्षय Nom

प्रत्यक्षयति Kād to wish to see प्रदृश् desid

प्रदिदृक्षते Bhatt , दृश् desid दिदृक्षते

(ep. also दिदृक्षति) RV 3.30.13, Śr, h, etc to ~~see~~

clearly काश् intens चाकशीति, चाकश्यते Br 11, Pan 7.3.8

87, Vārtt 1, Pat to s. mentally कुस्मय Nom कुस्मयते

Dhatup 33.37 .

see - पश्य, पश्यत often employed parenthetically or

interjectionally MBh, Kāv, etc -- पश्य ind L -- हन्त

ind .

I see पश्यामि often employed parenthetically or

interjectionally, MBh, Kāv, etc .

seed (of plants) n बीजम् (ifc fआ) RV,

etc , बीजकम् Susr — रेतस् n , etc — वापः

IBh , निवापः IBh — प्रजा (ifc fआ) VS , जज्ञि

f Siddh — येनि m f (in RV only m f sometimes येनी)

— रोहि m (only L) — पेरु m RV, TAr, VS, TS, MaitrS.

abounding in seed भूरिरेतस् mfn RV, AT, VS, रेतस्विन्

mfn TS , रेतन् mfn RV abounding in seeds बीजिक

mfn : कुमरादि ' abounding in seed ' (Citrus Medica

बीजाद्यः Susr according to s. बीजतः in

चथाबीजम्

ind Mn, BhP an aggregate of 4 kinds ofaromatic s. चातुर्बीजम् Npr bamboo s. वेणुयवाः m pl GrSrsSusr bearing s. बीजम् Susr being the s. बीजभूत

mfn Mn, Bh bearing s. वीर्यवाहिन mfn SārṅgS , सफल

mf(आ) n ParGr, VBh, Kathas belonging to s. रैत्सmf(इ) n SBr born from (one's own) s. रेतज mfn VBhby s. बीजा ind collection of 5 kinds of seeds (viz

of cardiospermum Halicacabum , Trigonella Foenum Graecum,

Asteracantha Longifolia, Ligusticum, Ajowan, and cumin seed)

पञ्चबीजम्

a collection of 5 s. of Sinapis Racemosa,

Ligusticum Ajowan, Cumin seed, sesamum from Khorasan, and

poppy) पञ्चबीजम् L collection of seed बीजसंचयःcontaining s. सबीज mf(आ) n MBh, Kap, VP ~~containing~~conveying s. रेतस्य mf(आ) n AitBr descended from a goods. बीज्य mfn Gal flocculent seeds floating in the air

वीततूलम् L 'fond of s.' (a sparrow) कणप्रियः

L forming the seed बीजभूत mfn Mn, MBh the 4 kinds of

s. (viz of Kālājāī, Gandra Śūra, Methikā, and Yavānikā)

चतुर्वीजम् Bhpr from s. बीजतः ind " furnished

with s. बीजतः mfn L the giver of s. बीजिन् m

In 9.51, etc Gaut growing from s. बीजस्तृह mfn In

the growing of s. येनिदोषणम् Vishn a handful of s.

बीजास्तृति m Wricch having a thousand fold s. सहस्ररेतः

स् mfn RV having for s. बीजित mfn W ' having

fragrant seeds ' (Trigonella oenium graceum) गन्धबीजा

L having golden seed हिरण्यवीर्यः BhP , हिरण्यरेतस् mfn

(said of the sun) स्वर्णरेतस् mfn PamatUp ' having good

s. ' (N. of Siva) सुबीजः MBh ' having hard seeds '

(Cassia Tora) दृढबीजः L ' having long s. ' (N. of a

plant) दीर्घबीजा Gal having much s. बहुबीज mfn

VarYog , (N. of Brahms) अहुरेतस् mL , (said of ~~the~~

Siva) महाबीज mfn MBh having s. सफल mf(आ)n

ParGr, MBh, Kathās ' having seeds resembling those of the

plant Chakra danti (N. of a plant) चक्रदन्ती बीजः L

' having mountains for s. vessels ' (the earth) गिरिवर्णिका

L ' having small seeds ' (the poppy) सूक्ष्मबीजः L

(the poppy) सूक्ष्मतण्डुलः

L having the condition of a

seed बीजधर्मन्

mfn Bear having the seeds (of which

rosaries are made) साक्ष

mfn ' having variegateds. ' (red Ricinus) चित्रबीजःL ' having yellow s. '(Trigonella foenum Graecum) पीतबीजा L a heap of s.

बीजसंचयः

NW a kind of s. कौशिकL a kindof s. (commonly Ikāda) कोशाङ्गः, कोशाङ्गम्L like s.

बीजवत्

ind MBh lotus s. कन्दली

L , पद्मवर्कटी

L nothing but s. as a remainder

बीजशेषमात्रम्

not

receiving s. अरेतस् mfn Br, 14 one's own s. स्वबीजम्

the owner of s. बीजिन् m Mn 9.51, etc Gaut panic

s. प्रियङ्गुव्याख्या L possessed of s. रेतस्वत् mfn Maitr

-S possessing s. बीजवत् mfn Mn, ĀsvGr , सेरेतस्

mfn Br the power of the s. बीजप्रभवः Mn 10.72 poss-

essing two seeds resembling testicles सकृषण

mf(आ) n ĀpGr (Sch) produced from seed बीज्य mfn

' prod ced. of s. ' (H. of Śiva) बीजकर्तृ m Śivag

provided with s. बीजवत् mfn Mn, ĀsvGr relating to s.

बीजिक

mfñ Mn 2.27 rich in s. सम्पत् mf(आ)r

Pan 4.1.64, Vārtt 2, Pat the rule of s. and sprout

बीजाङ्कुरन्यायः

A s. and sprout बीजाङ्कुरे

m du Bh

' s. bearer ' (Śiva) बीजवाहनः Śivag s. corn बीजम्(ifc fआ) RV, etc ' s. eater ' (a peacock) शुक्रभुज्m L ' s. filled ' (a citron citrus medica) बीजपूरः

(Śusr), बीजपूरकः (Bh, R, etc), बीजपूरी (Pāṇad),

बीजपूरः (Śusr) the s. (i. e. source) of magicalpower सिद्धिबीजम् Pāṇcar the s. of a fruit फलम्

(ifc f अ or ई) Āmar ' s. of all things ' (N. of Brahmā)

विश्वरेतस् m (?) L the s. of a lotus कौञ्चादनी

L s. of animals (male or female) शुक्रम् RV, etc the s.

of events तत्तम् L the s. of everything सर्वबीजम्

Pāncar , विश्वबीजम् Pāncar ' s. offering ' (N. of a

partic allegorical sacrifice) बीजयज्ञः Bh ' s. of sacri-

fice ' (the Soma) यज्ञरेतस् ' n BhP the s. of Svata mari-

ca श्वेतमीर्यम् L s. of the air वायुबीजम् Sarvad the s.

of the bamboo वंशजः वंशतण्डुलः, वंशधान्यम्, वंशधान्यः

L the s. of the cotton plant कार्पासस्थि

n in 4.78 the s. of the Hyperanthera Moriaga श्वेतमीरचम्

W ' s. of the Veda ' H. of Krishna) वेदबीजम् Pancar

' s. of the Veda ' (the sacred syllable Om) ब्रह्मबीजम्

BhP the s. of the world संसारबीजम् Sarvad a s. of

which rosaries are made अक्षरः the s. of works

कर्मबीजम् the s. of Wrightia Antidysenterica वत्सकम्

L, वत्सकबीज ' s. protector ' (a pdd) बीजगुप्ति

f L a s. shoot बीजाङ्कुरः Kur, Pancat s. used to produ

ce fermentation in the manufacture of spirits from sugar,

bassia, etc किवः (L) किवम् Āp, Mn 8.326,

Susr similar to a s. of the Kumbhika कुम्भीकिन mfn

Susr single s. कणः AV 10.9.26, 11.3.5, KātyŚr, Mn,

etc कणम् Kathās , कणीका MBh, 12 ' Siva's s. '

(quick silver) शिवबीजम् L ' sowing s. ' (so er)

बीजवापिन् m L sowing with s. बीजा ind W sown

with s. बीजित mfn W sprung from Agni's s. अग्निरेतस

mfn SBr sprung from s. बीज्य mfn W sprung from the

पञ्चनयनेत्सम्
सम्बीजम्
s. f Parjanya अमृतेत्सम् mfn RV universal s. बीजम्

Kasikh with s. बीजा ind , (lit and fig) सबीजा

mf(3m)n BBh, Kap, VP ' yielding s. ' (a generator) बीजप्रदः

Bhag !

to emit seed (as a bull) उद्भि cl 1 उद्भिः

उद्भिः to sow with s. बीजाकृ बीजाकरोति Pan

bitter-seeded (a bitter gourd) तिक्तबीज L 'thre

s. (Panicum frumentaceum) त्रिबीजः L .

see less a j निर्बीज , अबीज — अरेतरक

ser — वीर्यहीन — निष्फल , निष्फल L —

अतिमुक्त — च L .

seedling n लीजाकुंर.

Kum, Pañcat .

the seed-pod of a lotus पुष्पुसः.

L .

a seed-vessel (sp. of the lotus) बीजकोशी

कोशः R, Ragh, BhP, Dhurtas, कोशम् L, कोशी

L.

the seed-vessel of lotus flower वराटकः Maish

the s. of the lotus बीजमातृका L.

seedy (as a plant) adj बीजिन् Susr, बीजल

L, बीजिक g कुमुदादि .

seeing adj I दर्शिन ifc MBh 8.1757, R, etc,

प्रदर्शिन (ifc) MBh, Susr, दर्शक (with gen) Pān

2.3.70, Kās, दर्शन f (इ) Ragh 11.93, दर्शनम्

RV 1.116, 23, Br 14, SāṅkhGr 5.5, MBh, etc, दृक्वन्

f (दृक्वरी) Kām, Rag, दृशिमत् BhP, निदर्शिन

Bh — पश्यत् f(अन्तो), पश्य f(आ) BP,

अनुपश्य Yogas — ईदित् En, Prab, etc, ईक्ष

f(ई) ifc, निरिदक्क BhP, निरिदिक् — विदोकिन्

Kathas, Sātr, आलोकिन् — आलोक्ष f(ई) (gana

गौरादि Pāṇ 4.1.41) — चक्षुष्मत् RV 10.18.1, AV 19

49.8, T 1f, SBr 1, MBh, etc, सचक्षुष MBh, सचक्षुस्

SBr, MBh, Kāv, etc, चक्षुस् RV 2.39.5, 10, AV 5.24.9,

10.10.15 — विदोचन (i c) Hariv 14943 .

II चर्षणि

Naigh .11, Nir 5.24 — प्रथयत्

W - विचाकशत् RV.

not seeing अपश्य RV 1.148.5, अपश्यत् RV 10

131.3 , अवीक्षन् ifc Naish 1.28 , अनीक्षन्

Jātakam .

all seeing सर्वदृशिन् Bh, R, VarBrG , सर्वदृश्

Hariv, DhP, Pancar , सर्वद्रष्टृ NriśUp , विश्वसाक्षिन्

Prab , विश्वचक्षुः RV, विश्वचक्षण AV, विश्वचक्षुः RV,

विश्वचक्षुः Naitr p desirous of s. द्रष्टुकाम Mālatim

2.0 : fair to see सुसंहृष्ट RV far seeing दीर्घदर्शिन्
1

BhP 10.29.2, दीर्घदर्शिन् TBh, P, etc, (N. of an āpsaras)

दूरेपया TBr 3.7.12.3 not s. one's soul अस्वदृश

BhP not s. very far नातिदूरनिरीक्षिन् R s. anything

with one's own eyes प्रत्यक्षदर्शिन् (gen) TBh s. badly

दुष्टिश् BhP 4.3.17 .. clear विचक्षस् n MaitrS, (v.1

विचक्षुस्) s. clearly or distinctly विद्रष्टृ Pat s.

(future) success सिद्धिर्दर्शिन् Mālav s. good and bad ~~xxx~~

dees पुण्यपापक्षित् Bh 3.91 s. i.e. visiting निरीक्षक

Pājat s. into निदर्शक TBh s. light applied to gods

and men) स्वदृश् RV . much बहुदर्शक f(इक,

बहुदर्शिन् L s. one's self स्वदृश् BhP s. one's

self every where सर्वात्मदृश् Cat s. only but i ~~omission~~

outside बहिर्दृश् Sak, Sch s. smoke (in the eye a

disease) धूमदर्शिन् Susr s. something different

from पृथग्दृश् (a l) BhP s. the gods देवदर्शिन

dh, देवदर्शिन् R s. the right धर्मदृश् dh, धर्मदृशि

BhP s. the soul स्वदृश् BhP s. upwards ऊर्ध्वदृश्

Kathas s. well साधुदर्शिन् ār, Sch , सुचक्षुस् dh,

सुचक्षस् RV, ĀsvGr s. what is right धर्मदर्शिन् R

(B) Comm s. with one's eyes प्रत्यक्षिन् s. with the eyes

साक्षिन्, साक्षिक (ifc f3आ), साक्षिकम् ind ,

वक्षुर्लोक ṢBr 14.6.9 s. with the mind's eye ध्यानदृष्टि

R truth s. सत्यदर्शिन् Bh, सत्यदृश् Bh .

beautiful to see सुदर्श MBh, प्रसन्नवक् Nilak

being seen दृश्यश्रव्य causing to see संदर्शयित् Vir,

आलोचक Susr, विलोचन (ifc) Hariv 14.243,

ऋषिकृत् (Say) 1.31.16 deserving to be seen इक्षेप्य

दिद्यक्षित्वा

RV 9.77.3 desirous of seeing दिद्यक्षित्वा

(acc) s. r, दिद्यक्षु

RV having a desire to see दिद्यक्षावत्having a mind to s. द्रष्टुमनस् ikr 2.17 having seenदृष्टवत् MBh, दृश्वन् f(दृश्वरी) Kām, Ragh hav-ing stars clearly seen स्फुटतार MW one who has gone tosee a sacrifice दृशीकु L seeing अवचाकशत् IntensP RV, A 13.2.12, (80.1) very difficult to be seen

सुदुर्दर्श

R, Sch, सुदुर्दृश

R, MärkP wishing to see

संदिद्यक्षु

MBh, द्रष्टुकाम Īālatīm 2.⁰/₁, द्रष्टुमनस्

Vikr 2.17 worthy to be seen दृशीक RV, दृशेन्य

RV 10.88. 7 .

seeing n I दृष्टि f Br, p, etc , सदृशिनम्

air, KatyGr, MBh, etc , निदृशिनम् MBh, Susr, etc , दृश

m , दृशि f Vedāntas — प्रेक्षा MBh, R, BhP (often ifc)

, सम्प्रेक्षणम्_w , वीक्षः _w , वीक्षा _R , वीक्षणम्

(ifc f आ) GrS, MBh, etc , उदीक्षणम् L, उदीक्षा BhP

संज्ञिदणम्

Kasikh

अवलोकनम्

Ragh 11.60, etc,

(the act of) विलोकनम्

Kav, Pur, Susr, आलोकनम्

, आलोकः , लोकनम्

— आलोचनम् Pan —

लक्षणम् , विलक्षणम् — निध्यानम् .

II (the act of) वदुस् n AV 18.3.10 —

द्योतनम् L— निफलनम् L— निभालनम् L— सूचा

L, सूचि f, सूची L, दृष्टि .

not seeing अदर्शनम् , अनिक्षणम् , अपश्यना

the faculty of seeing दृष्टि f 'SBr, Mn, Susr, etc ,

द्रष्टृत्वम् Kap, Sāmkhyak, BhP , लोकाः m pl the

faculty of s. into the intentions of others मतिदर्शनम्

R the faculty of s. into the thoughts (of others)

मतिदर्शनम् R ' for s. ' (a vulture) दूरदर्शनः L

the first day of s. anyone प्रथमदर्शनादिनम् (gen) Hit

(a magical science) conferring the power of s. any thing

वायुष विद्या IBh 1.6478 not s. Brahmins ब्राह्मणादर्शनम्

the possess the faculty of s. विलोक caus विलोकयति

Bhartr̥ (v.l.) the power of s. दृशि f Vedantas s. ~~etc~~

again पुनर्दृशिनम् Kāv the s. of the Blest सिद्धदर्शिनम्

Cat s. one another again पुनःसंदर्शिनम् R s. the soul

in आत्मदर्शिनम् (in comp) Yājñ 3.157 s. the soul of

आत्मदर्शिनम् (in comp) Yājñ 3.157 s. the teacher

गुरुदर्शिनम् Gaut 2 s. with one's own eyes प्रत्यक्षदर्शिनम्

MBh without power of s. अप्रचक्षुः mf(आ)n AV 8.6.16.

the act of causing to see संदर्शिनम् MBh, F, Pur

as if one saw it with one's eyes यथाप्रत्यक्षदर्शिनम् ind MBh

becoming seen संख्यानम् BhP the being s. दृष्टत्वम्

Var, Kap the not being s. अगोचरम् desire of seeing

दिदृक्षा MBh, Kathās desire to see समीक्षा MBh

wish to s. समीक्षा MBh .

seek vb I अन्विष् cl 1 अन्विच्छति AV, etc,

अन्विष् cl 4 अन्विष्यति R, etc, अन्विष् caus अन्विष्यति

यति ऋच्छ, etc - अधीष् अध्येषते ivyav,

प्रतीष् प्रतिच्छति RV 10.129.4, इष् cl 1 रषति,

रषते DhP - मृग् cl 4 10 (Dhātup 26.137, 35.46)

मृथति, मृगयते (मृगयति) Dh, Kāv,

etc - मार्ग् cl 1, 10 (Dhātup 34.39) मार्गति, मार्गयति

(en. also मार्गते) Dh, Hariv, R - परिमृग् परिमृगयते

R - जवेष् cl 1 जवेषते SaddhP, Īitus 1.21, cl 10

गवेषयति, गवेषयते MBh 3.12, Kathās, Virac 8.6 — प्रछ्

cl 6 (Dhātup 28.120) पृच्छति (Ved and ep. also पृच्छते)

— अनुगम् cl 1 अनुगच्छति, अधिगम् desid

अधिजिगमिषति — अन्वि-समि समेति RV, etc —

अनुजुष् SanhGr .

II इयक्ष् इयक्षति Ā RV, 18 — कन् Intens Ā

(with acc or dat) RV, -hātup 13.17 — का RV = कन्

— (a maintenance) समास्था समातिष्ठति, समातिष्ठते

MBh, R, etc — सच् cl 1 (Dhātup 6.2) सचते

(in RV also सञ्चति, सिञ्चति) RV, AV, VS .

III गेष्. cl 1 गेषते Dhātup 16.13 — ग्लेष्

cl 1 ग्लेषते Dhātup 16.13 .

to seek about everywhere समन्विष् समन्विच्छति

MBh to s. about for परिष् पर्येषति ChUp MBh, caus

पर्येषयति SaddhP to s. after अन्विष् cl 1 अन्विच्छति

At, etc , अन्विष् cl 4 अन्विष्यति F, etc , अन्विष्

caus अन्वेषयति Fricch, etc , मृग् cl 4 10 (Dhātup

26.137, 35.4) मृग्यति, मृगयते

(मृगयति)

IBh, Kāv, etc , मार्ग cl 1, 10 (Dhātup 34.39) मार्गति,

मार्गयति (ep. also मार्गते) IBh, Var, BhP , अनुसंचर्,

अनुचर् , व्यक्सो व्यक्स्याति (ep. also व्यक्स्यते

M , अनुप्रे cl 2 अनुप्रेति AV, AitBr , सप् cl 1

सपति (and सपते) RV, TS, VS to s. eagerly

वे cl 2 (Dhātup 24.39) वेति to s. out

परिमार्ग परिमार्गति, परिमार्गते IBh, P 1 to s. for

अभीष् अभीच्छति (acc) AV, AitBr , पर्यन्विष्

पर्यन्विच्छति IBh , इष् cl 6 ep. ed also इच्छति,

इच्छते

RV, AV, SBr, AitBr, वीष्, वीच्छति

Br, परिचि caus परिचाययते Kāv, चि Ved cl3 RV 6.44.7, चि class cl 5 चिनोति Bsh 3.2659,Bhartr, Kathās 26.136, धाव् cl 1 धावति (acc)

धावते (with or scil पश्चात्) Kir 2.29, अभिसंचर्

RV, आसच् आसचते

RV 1.136.3, etc, संवृ

(only संवृणुते as 3 pl) Bhp to s. out समन्विषसमन्विष्यति Bālar, विद् cl 6 विन्दति, विन्दतेRV, etc to s. out again प्रतिप्रज्ञा प्रतिप्रज्ञानाति

SBr to s. shelter from उपश्रि उपश्रयति Hariv,R,

phag,etc to s. the help of संश्रि संश्रयति, संश्रयते

(acc) In, Bh,etc to s. to buy मूल्येन मार्ग

to s. to join one's self with यत् cl 1 यतते

RV,Br to s. to~~xx~~ procure for भूष् cl 1 भूषति

(acc) (dat) RV 9.94.3 .

one who seeks एषितृ

mfn एष्य

Bhatt

one who s. (another's) happiness शुर्येषिन्

mfn षि

on who s. for अनुपदिन् m Pan 5.2.90 .

seeking अनुसर्तृ

Dasar . ~~अनुसर्तृ~~

seeking another's life प्राणद्वेहिन् (ifc) Das .

seeking adj रुचिन् (generally ifc) AitBr, MBh.

Ragh, etc , एषणिन् Kir , एष ifc SBr 13 , उष

गवेणिन् ifc MBh 3, Lalit 17f, Kat'as — मार्गण

(ifc Ø M' — प्रेप्सु Mn, MBh, etc — समभ्यर्थयितृ Kum

— भाज् (mostly ifc, exceptionally with gen) Ragh,

Kir — अनुबध्नात् Kir — दिधिषु RV — यातृ

RV .

seeking a wife भार्यार्थिन् M' s. equality समार्थिन्

W s. Por एषण Kir , इष् ifc , जिगीषु

RV 2.38.6, MBh 1.68.5, BhP 4.8.37 , विवोविदत् RV s. for

food आहारार्थिन् s. for happiness सुखार्थिन् Mn 6.49

s. for relations बन्धुपृष्ठ RV 3.54.16 s. for weak points

रन्धानुसारिन् f(इति) Mricch s. fruit फलान्वेषिन्

RV s. one's own advantage स्वहितैषिन् W s. one's own good

स्वहितैषिन् W s. peace with समार्थिन् (instr) R s.

protection शरणार्थिन् MBh, MarkP, शरणैषिन् R ,

संश्रयिन् s. refuge शरणार्थिन् MBh, MarkP, शरणैषिन्

R s. the welfare of another हितान्वेषिन् (gen) Bh

s. to pluck fruits

फलासक्त

s. victory विजयार्थिन्s. virtue

धर्माश्रित

Var

s. war

युद्धार्थिन्

s. what has been lost

नष्टैष

(ŚBr), नष्टैषिन्

(AitBr) .

seeking (the act of) n एषणम् MBh, एषः

RV 10.84.9, इष्टि f RV — मृगणा L, ~~॥~~ अनुमार्गः

Kād, Kathās मृगः L, मार्गः L — समाभिसरणम्

MW — सेवित्वम् BhP .

the act of seeking for विमार्गणम् § (gen) Kir ,

मार्गणम् TBr, Comm, MBh, R, etc the act of s. for

weak places रन्ध्रान्वेषणम् MW the act of s. what

has been lost नेष्टव्यम् AitBr (with Pāñcarātras)

pious seeking after god

युगः

Sarvad. s. after

अन्विच्छा Divyā , जवेषणम् R 6.109.40, Kathās

21.86, जवेषणा L s. death (by abstaining from

food) प्रायोपजमनम् R s. death by fasting (as a religious

religious or penitentiary act or to enforce compliance with

a demand)

प्रायः

MBh, Kāv, etc

s. everywhere

समन्वेषणम् L s. for

अन्वेषः (Śāk) अन्वेषणम्

लिङ्गपरामर्शः

अन्वेषणा (in log.) s. for a sign

लिङ्गपरामर्शः MW

(in log.) s. for a token लिङ्गपरामर्शः MW s. for

justice न्यायान्वेषणम् Pañc the s. for knowledge विद्यार्थ

W s. to go towards एहि f RV 6.21.8, VS s. with

एषणा

ŚBr, Pāṇ, Rājāt, etc.

seem vb भा cl 2 भाति MBh, Kāv, etc,

विभा विभाति RV, etc, प्रभा प्रभाति

MBh, Kāv, etc, सम्प्रतिभा सम्प्रतिभाति MBh —

विभू

pass of caus विभाव्यते (Nom) MBh, Kāv, etc — छद्, छन्द

cl 10 छदयति छदयते cl 1 छन्दति RV,

TāṇḍyaBr 14.5,

to seem fit प्रातिभा प्रातिभाति Vikr, Pañcat,

छदयते

etc to s. good छद्, छन्द cl 10 छदयति cl 1 छन्दति

RV, ŚBr 8, (with acc) MBh 12.7379, = √ अर्च् to s. to as

प्रतिभा प्रतिभाते (gen, acc with or without

प्रति) (nom with or without इव or तथा or वत्

ind) MBh, Kāv, etc to s. to be विप्रतिभा, विप्रतिभाते

(nom) MBh , सम्भा सम्भाते MBh, R ,

निर्भा निर्भाते MBh 8.3141 (इव) .

to seem लक्ष् pass लक्ष्यते MBh, Kāv, etc

xx a seeming argument

पक्षभासः Yājñ, Sch

s. contradiction

शब्दविरोधः Mālav, Sch.

seeming to be

सम्भ्रमः (ifc)

as seems fit to

यथाभावे

~~find~~ ind (gen) R.the seemul tree

शाल्मलि

mf Mn, MBh, etc,~~(शाल्मलि)~~ . (शाल्मली)

seen adj दृष्ट

Mn, MBh, Kāv, etc —

वीक्षित
 इक्षित, ~~वीक्षित~~ vs, etc, अभिवीक्षित — अवलोक्षित,

लोक्षित
 विलोक्षित, आलोक्षित, w — लक्षित MBh, Kāv,

etc, अक्षिगत — निरूपित Kāv, Pur, etc — अवकलित

L ..

seen before दृष्टपूर्व

MBh, पूर्वदृष्ट Kathās

दृष्टचर f(ई) Jātakam s. by all विश्वदृष्ट RV

s. for an instant

क्षणदृष्ट

s. for an instant and

immediately lost out of sight क्षणदृष्टं नष्टं Pañcat,

Mear 5.1, Hear s. in the mind दृष्टं MBh, R 's.

in the Śāstras' (mentioned or prescribed in the Śāstras,

etc) ~~शास्त्रदृष्टं~~ शास्त्रदृष्टं Mn, Kāv, etc s. with the eyes

प्रत्यक्षीकृत Śak, Hit , प्रत्यक्षदृष्टं Ratnāv, Kathās

well s. सुदृष्टं f(आ) MBh, R , सम्प्रेक्षित W

who has s. Dharma दृष्टधर्मं not s. अप्राप्तेरव्याप्त TBr,

not s. अबुद्धं KaushBr, R ~~xx~~ anything s. ईक्षम्

ŚBr 7.1.2.23 as s. यथादृष्टम् (Mn, Kathās) यथादृष्टि

(Cat) ind as something s. दृष्टतः ind Gobh 3.5.27

clearly s. विचेतस् RV completely s. संदृष्ट

VarBrS dimly s. दृष्टादृष्ट Inscr easily s. सुदृश्य

MBh , सुदर्श RV, MBh easily s. by सुदर्शनि

(भा) (instr) Vop never s. before अदृष्टपूर्व ,

अपूर्वदर्शिन Kād not s. before नदृष्टचर, अदृष्टचर

Kathās, Sarvad 3.16, 7.19, अनालोकितचर Bālar 4. $\frac{54}{55}$

अवीक्षित

Naish

one who has s. what was to be s.

दृष्टद्रष्टव्य

Dhanamj $\frac{73}{74}$ s. and (atonce) disappeared

दृष्टनष्ट

Kathās, etc

s. and heard दृष्टश्रुत

Mn

8.75

to be s.

द्रष्टव्य

ŚBr, MBh, Kāv, etc ,

संद्रष्टव्य

MBh ,

ईक्षणीय

,

प्रेक्षणीय

Śak ,

प्रेक्ष्य

MBh ,

प्रेक्षितव्य

Ratnāv ,

निरुध्य

MBh

लोचनीय

W

able to be s.

द्रष्टुशक्त्य

MW

difficultto be s.

दुर्दशी

KathUp, Āpast, MBh, R, etc, दुर्दशेन

Susr, BhP, दुर्दृश MBh , दुरीक्ष , दुर्निरीक्ष

दुर्निरीक्षण , दुर्निरीक्ष्य MBh, R, etc easy to be

s. सुदर्शनीय MBh , सुदृष्ट f(आ) Jātakam ,

सुखलक्ष्य Hariv , सुखालोक f(आ) not fit to

be s. अदृश्य to be s. with the eyes प्रत्यक्षदृश्य

Nir, Kathās .

made to see दर्शयित्वा Sinhās 1. $\frac{5}{6}$. ~~worthy of being~~

~~made~~ worthy of being seen दर्शनीय TS 2.7.9, ŚBr 13,

Shad̐vBr, ChUp, ŚāṅkhGṛ, MBh, etc ,

दृश्य

RV 5.

52.11 ~~what one has wished to see~~

what one has wished to see

दिदृक्षित

BhP 15.31

what one likes to s.

दिदृक्षेय , दिदृक्षेय

RV

what one wished to s.

दिदृक्षेय , दिदृक्षेय

RV.

worth seeing

दृश्य

Hariv, Kāv, Pur ,

दिदृक्षेय

दिदृक्षेय ,

RV

,

प्रेक्षणीय

(ifc) MBh, Kālid.

प्रेक्ष्य

Kālid, Rājat.

after having seen Rāma रामदर्शनादित ind R having

अभिवीक्ष्य

s. अभिवीक्ष्य ind p , दृश्य ind MBh ,

आलोच्य, आलोच्य ind p .

seeing अभिसमीक्ष्य ind p R.

one who has seen दशिवस् (only ifc nom m दशिवान्

at the end of 'Slokas) (irreg pf p) MBh 8.1756.1771 one

who has s. anything with his own eyes प्रत्यक्षदशिवस् mfn

one who has s. many countries बहुदेशदर्शिन् mfn W one

who has s. Meru मेरुदृष्ट्वन् mfn Pāṇ 3.2.94, Sch one

who has s. much बहुदृष्ट्वन् m L, बहुदृष्ट W (prob)

one who has s. Vishṇu हरिदृष्ट्वन् mf(अरो)n Vop one who

has s. with his own eyes प्रत्यक्षदर्शिन् mfn MBh.

one who sees वीक्षित् mfn (ifc) BhP , द्रष्टृ

m AV, ŚBr, MBh, etc one who s. clearly स्पष्ट mfn

MW one who s. every thing साक्षात्कर्तृ mfn Cat one

who s. true knowledge विवेकदृश्न mfn Bhatt one who

s. well सुद्रष्ट mfn Pat, on Pāṇ 5.4.77 , संद्रष्ट

mfn Nir, BhP , द्रष्टृ m R 2.80.3 .

seeing at night निशादर्शिन m L 'suitable to the

faculty of s. (Hibiscus Mutabilis) दृष्टिकृत् , दृष्टिकृतः

दृष्टिकृतम् m n L.

seer ~~mf~~ n

विप्र mf(आ)n RV, VS, ŚBr—कवि m

— मुनि m ŚBr, etc — दूरदर्शिन m — विद्वस् m W,

विद्वज्जनः Bhartr, Hit — वादिशः w — सौमोधिक w — साधु

Kalid.

aby inspired seer (e.g. Vyāsa, Kapila, etc) सिद्धः

ĀśvGr, MBh, etc rejoiced at by s. विप्रानुमदिन ^{mfn} TBr, ŚBr

a s. of s. texts मन्त्रद्रष्टु m Pāṇ 4.1.114, Sch 's.'s

grove' (a place where the Purāṇas etc are read and expoun-

ded) वृद्धारण्यम् W.

seethe vb आ, ^१स्त्र cl 1 or 4 (Dhātup 22.21)

आयति (accord to 24.45 also cl 2 आति)

seethed adj

स्विन्न

Hariv, MärkP.

seething ~~ni~~ n प्रकाशः Jātak.

segment n प्राधि m Śulbas.

a segment of a circle वृत्तखण्डम् Col , खण्डमण्डलम्

W (in math.) s. of the base of a triangle अवधा ~~खण्डमण्डलम्~~

(math.) a s. of the basis of a triangle

~~(math.) a s. of the basis of a triangle~~ . अवधा Lii , अवधा

segregarious adj एकचर f(आ) MBh, Bhp,

segregate vb विचि विचिनोति विचिनुते TS, ŚBr

MBh.

a long seige

चिशरोधः W.

seizable adj

आदालव्य — आरम्भणवत् SBr 4.6.1.2.

seize vb I प्रग्रह् प्रगृह्णाति प्रगृह्णीते Śrs, MBh,

etc, निग्रह् निगृह्णाति निगृह्णीते Mn, MBh, etc,

परिग्रह् परिगृह्णाति परिगृह्णीते MBh, विग्रह्

विगृह्णाति विगृह्णीते (Ved also विगृह्णाति विगृह्णीते)

MBh, Mricch, उपग्रह् उपगृह्णाति , ग्रह् cl 9

गृह्णाति गृह्णाति गृह्णीते RV, AV, MaitrS, etc

आसंग्रह्, संनिग्रह् संनिगृह्णाति MBh विनिग्रह्

MBh, प्रतिग्रह् प्रतिगृह्णाति प्रतिगृह्णीते AV, etc

गृह् cl 9 गृह्णाति गृह्णाति also गृह्णीते

RV, etc गृभाय Nom उगृभायति RV 7.104.

18, 8.17.5, & 69.10, AV 2 संगृभाय संगृभायति RV—

समात्मन् समात्मन्त Kum, Kathās, आत्मन्

आत्मन्ते — समाभिह समाभिहरति समाभिहरते MW

ह caus हारयति हारयते Kathās, ह cl

1 (Dhātup 22.2) हरति हरते - AV, etc — उपलभ

उपलभते MBh, R, Mn, Mṛicch, etc प्रलभ ~~प्रलभ~~

MBh, समालभ् समालभते ळBr, etc, लभ्

cl 1 (Dhātup 23.6) लभते (ep. also लभते and

लभते), (a sacrificial animal in order to kill it)

उपालभ् उपालभते — आक्रम् P Ā

MBh 1.5936, R — परामृश् परामृशति ŚāṅkhŚr,

MBh, etc, अभिप्रमृश् Intens RV 1.140.5, अनुमृश्

RV, etc, परिमृश् परिमृशति परिमृशते RV, etc,

समृश् समृशति समृशते ळBr, GrŚrs,

अनुपराभृश् ळBr, भृश् Intens भृश् RV,

भृश् ळBr.

II अभिपद् RV 10.71.9, ळBr, etc — अभिप्रयुज्

अभिप्रयुज् TS, TBr, KaushBr — अभिसंस्पृश् MBh 12.

2140 अभिसम् Ā RV 9.79.3 — अभ्यादा Ā

(rarely P Hariv) MBh 1.3558 12.10999 13.4985 —

अवष्टम् अवष्टम्नाति R 5.25.52 — आदा आदत्ते ep. also

rarely P Ved generally Ā but also P RV, etc — आबन्ध्

आवद्धानि Ā Mn — आक्ष आक्षते ep. also

P Ved and generally Ā but also P RV, etc — आयु

(आयुवते RV 9.77.2 | RV, TBr, ŚBr — आवो आवेति

AitUp — उपयम् उपयच्छति उपयच्छते RV 8.35.21

AV 12.3.19, ŚBr, etc — उपहन् उपहन्ति उपजिघ्रते

— उपादा उपादत्ते MBh, Ragh, Kum, etc —

उपाधा उपादधानि उपादत्ते MBh — त्रस् c1 10 त्रासयति

Mricch 3.17 — धा Ā RV, AV, Kāv, BhP, etc — पक्ष

cl 1 and 10 (Dhātup 17.14, 32,17) पक्षति पक्षयति

(परिग्रहे Dhāt)—परिकल् परिक्लयाते

Bālar 9.18 — पर्यादा पर्यादन्ते MBh —

प्रतिसंरभते प्रारभते
प्रतिसंरभ् MBh 7 3169 (B प्रतिसंवरते) — प्रारभ्

RV 6.37.5 — प्रार्थ प्रार्थयते (ep. also

प्रार्थयति) Ragh, Kir — लुप् cl 6 (Dhātup 28.137)

लुम्पति लुम्पते MBh, Hit — विद् cl 6 विदन्ति

विन्दति विन्दते RV, AV, Br — विधृ caus विधारयते

(rarely विधारयते) Hariv — विलुप् विलुम्पति

(rarely Ā) AitBr, etc, — समभ्यागा समभ्याजिगति MBh

— समादा समादत्ते MBh.

III कुक् cl 1 कोकते Dhātup 4.17—मर्च्

cl 10 मर्चयते — वो cl 2 (Dhātup 24.39) वेति

— वृक् cl 1 वर्कते Dhātup 4.18.

to seize anyone by his neck अर्धचन्द्रंदा Kathās,

Pañcat, Vet to s. at once समागृभाय समागृभायति

RV, AV to s. between the jaws संहनु ind (~~skihx~~)

(with कृ) AV to s. by विबन्ध् विबध्नाति विबध्नीते

instr Kauś to s. by the opposite side प्रत्यालभ्

प्रत्यालभते Āśvśr to s. by the throat गलहस्तय

Nom गलहस्तयति Hit to s. for one's self संवृज्

संवृद्धे (rarely P) RV, ŚBr, Up to s. from behind

अन्वारम्भ् to s. from below उपग्रह् उपग्रह्णाति

to s. hastily आभिहा Kāth, AitBr to s. hold of

संरम्भ् संरभते

RV, AV, ŚBr to s.

mutually संलम्भ् संलभते

TBr to s. off

संधू संधूनुते संधुनुते RV to s. on समुद्ग्रह्

समुद्गृह्णाति ŚBr, ~~taxxxxxxxx~~ संग्रह् (संग्रम्भ्)

संगृह्णाति संगृह्णीते (Ved generally संगृभ्णाति

संगृभीते) MBh to s. together संग्रह् (संग्रम्भ्)

संगृह्णाति संगृह्णीते (Ved generally संगृभ्णाति

संगृभीते) RV, etc , सम्प्रग्रह् सम्प्रगृह्णाति

सम्प्रगृहीते ऽBr समागृभाय समागृभायते RV,

AV to s. upon समुल्लुप समुल्लुपति ऽBr,

KātyŚr , समवस्वन्द caus समवस्वन्दयति (acc) Car ,

समभिह समभिहसते समभिहरते MW to

s. with teeth संदंश् संदंशते MBh, R, BhP

to s. with the mouth ग्रस् cl 1 ग्रसति ग्रसते RV,

TS, etc.

to be seized ह pass हियते (ep also

हियति) AV, etc , स्पृश् pass स्पृश्यते MBh,

etc to be s. with difficulty दुर्गृभिय Nom दुर्गृभियते

RV 5.9.4 to be about to seize ग्रह् caus ग्राहयति

ग्राहयते Gobh 1.1.8 & 20, MBh, R, Kathās to cause

anyone to be seized ग्रह् cl 9 ग्राहयति TS 2.6 f

TBr 1, MBh 8.3281 to cause to be s. निग्रह् caus

निग्राहयति Daś to cause to seize ग्रह् caus ग्राहयति

R 8, Suśr, Ragh 15.88, Daś .

to wish to seize

लभ्

desid

लिप्सते

TBr,

etc.

seized adj I निगृहीत MBh, etc, परिगृहीत Br,

MBh, Kāv, etc संगृहीत MBh, Kāv, etc — उद्ग्रहीत

— प्रग्रहम् गतः, गृहीत ChUp, ĀśvGr, etc, सुगृहीत

śis, उपसंगृहीत Pañcat — गृभित BhP 3.21.24, गृभीत

RV, VS 13.55, BhP 10.87.14 — ग्रस्त W — आहत

Kathās, Yājñ, MBh, etc, हृत, परिहृत परामृष्ट
W — ^

AV, MBh, etc, परिमृष्ट Mālav — प्रलब्ध MBh, लब्ध

— हस्तवर्तिन् w — मुषित MBh, Kāv, etc.

II अभिपन्न ŚBr, etc — अवष्टब्ध VarBrS,

Kathās — आकलित MBh 4.762, Śis 7.21 & 9.72 — आत्त

✱ (Pāṇ 7.4.47) ChUp, Lāṭy, etc, आदत्त Hariv 11811

— उपात्त — गथित L — पशित (with instr

or in comp) MBh, Kāv, etc — संक्षिप्त w — संवृत्त

— समादत्त Bhp — समाविष्ट Mn, MBh, etc — सम्भावित

Kād — स्वाङ्कृत TS.

not seized अगृहीत RV 8.79.1, TBr s. at the

throat दत्तार्धचन्द्रक Kathās s. (by beauty, curiosity, etc)

etc) आक्षिप्त Bhp, Kād, Kathās, etc s. by परीतिन्

(ifc) Suśr , अभिपरीत (instr, in comp) MBh, etc,

अभिरम्भित (acc) Bhp , अभिविष्ट R , अभ्याहत

MBh, etc , विच (instr or comp) Br, Kauś ,

अन्ववसित ŚāṅkhBr s. by the ear कर्णगृहीत TS 6.1.7.

6 s. by the hair केशगृहीत s. by the mind मनोगृहीत

MaitrS, Kāth s. by the neck अर्धचन्द्रभागिन् s. by

Nir-ṛiti निरृतिगृहीत ŚBr s. by Prajāpati

प्रजापतिगृहीत vs s. by the stealer of the mind (a

demon) मनोभुषिगृहीत ŚBr s. by the throat

गजहस्तित Naish 6.25 s. by the trunk of an elephant

हस्तिहस्तपरामृष्ट f(आ) MBh s. by the yoke धूगृहीत

ŚBr s. by Varuṇa वरुणगृहीत ŚBr, TS s. from behind

गृहीतपृष्ठ R 2.109.56 s. i.e. overwhelmed अन्दीकृत

Bālar s. together संगृहीत Bhp, संगृहीत RV

s. upon समाक्रान्त Ragh, Pañcat, ~~Kathā~~ Kathās s.

with any disease or sickness रोगग्रस्त W s. with

disease व्याधिग्रस्त f(आ) MW s. with fear सम्भूतसंक्रास

Rājat s. with tremor अद्दत्तेपथु Daś well s.

सुप्रतिगृहीत ŚBr to be s. ग्राह्य RV 10.109.3, M

Yājñ, MBh, etc , संग्राह्य ŚBr , प्रगृह्य MBh,

Kāv, etc , हरणीय Pāṇ 4.1.217, Sch, ^{हर्तव्य}
~~आहार्य~~

Mn, Pañcat , आहार्य , अवष्टय Kathās ,

(as a sacrificial animal) उपात्म्य , आस्थेय

difficult to be s. दुर्ग्रह Kāth 31.15, MBh, Kāv, etc,

दुर्ग्रह्य MBh, Hariv, etc , दुष्परिग्रह Kām ,

दुर्गृभि RV 1.140.6 , दुरादेय MBh 5.5201 not

to be s. अनोहार्य Mn 8.202 to be s. as booty गध्य

(Naigh 4.2, Nir 5.15) RV 6.16.11 & 16, 38.4, 6.10.6 & 26.2

to be s. from गृहीतव्य (abl) MBh 4.1481 f caused to be

s. हरित .max

made to seize ग्राहित W.

having seized परिगृह्य ind MBh, Kāv, etc ~~max~~

having s. from below उपगृह्य ind p.

seizing आदाय ifc , कृत् only ind p

अभिवृण्य , अभिवृण्य RV (Sāy) , हारम् ind

Kusum seizing by गृह्य ind p s. by the ear

कण्टह्या ind p RV 8.70.15 s. by the foot पादगृह्य

ind RV s. by the plough or tail लाङ्गुले गृह्य ind g

प्रयूरव्यंसकादि Kās s. each other by the hand व्यतिषज्य

ind PañcavBr s. sticks यष्टिग्राहम् ind Pāṇ 3.4.53,

Sch.

seizer n II प्रतिग्रहः Gobh — हरकः W ~~हरकः~~

'death) हर्तुः m L (Rahu or the dragon's head)

— ग्रहः MBh, etc — (N. of a Daitya or demon who is

supposed to seize the sun and moon and thus cause eclipses

राहु m AV, etc — (N. of Śiva) हरः AśvGr, Mn,

MBh, etc .

one who seizes ~~अहिम्~~ ग्रहीतृ ŚvetUp, 3.19 , ग्राहक

mf (इका) n Yājñ 2.266 , निग्रहीतृ m Daś , ग्रहीतृ

mfn L , अग्रभीतु mfn AV 1.12.2 , आहत m ,

अपहारक mfn , हत m Yājñ, MBh, etc ,

अभिग्रहीत MaitrS , रब्ध mf(सि) n Mahīdh ,

(a demon causing diseases) ग्रामह AV 14.1.38 , (the

moon) ग्राहक mf(इका) n Sūryas 4.6 'divine seizer'

(a class of demons who cause harmless madness) देवग्राहक

Suśr, MBh one who seizes the strong संवृत्तधृत्वा mfn RV

one who s. (the sun) ग्राहक mf(इका) n Sūryas 4.6

one who s. to an extraordinary extent नानिग्रहः one

who has seized यः ग्रहवत् mfn (ifc) MBh one whose

jaws seize हिरिशिप mfn (Sāy) RV, हरणशीलहनु the

seizer of the Nakras (lit) नक्रहारकः 'all-seizing'

(N. of an evil spirit) सर्वहारिन m MārkP.

seizing adj I ग्रहण (ifc) R, Śak 2.6 Bhartr

Kathās, ग्रह (ifc) BhP 3.15.35, ग्रह f(इ)

ifc Yājñ 2.51, R 4.41.38, अभिग्रहीत Hir, ग्रहण

ifc Hariv 2734, परिग्रहीत, ग्राहक (with acc) TS

6.4.4.1.1, संग्रहण f(इ) AV, Gobh, (the mind)

ग्रह (only ifc) Śīs 9.55 - ग्रभयत RV 1.148.3

हारक f(इका), हाक f(आ) TS- हस्वत

RV 2.23.6, परिहारिक f(इ) W, हत (only ifc) -

(the sacrificial victim) समाकामिन्

MBh. आदायमान

MBh, आदायमान .

II शैवज vs — समश्नुव f(इ) ĀśvGr .

a female spirit seizing men (and causing death and

diseases, swoon, fainting, fit) आहि f RV 10.161.1,

AV fruit-s. फलहारिन्

Pāṇ 6.2.79, Sch s. a thread

(but not holding it) सूक्तग्राह

Pāṇ 3.2.9, Vārtt 2, Pat

s. each other by the hand सहस्रहस्त

Gobh, Sch s. firmly

दुक्तं गार्हपत्यम् MBh 12.7184 , वीदुहरस RV s. power-

fully (Indra) तुविग्राभ RV 6.22.5 s. prey ग्रहीतामिष

W s. strongly त्रुधभर RV 's. with the arms' ॥

(strong) दोग्रह L s. with the mouth मुरवादान

MaitrS desirous of s. संकिप्सु MBh. ~~intending to seize~~

intending to seize जिघृक्षु (ifc ~~in~~ or with

acc) MBh 4.8, Hariv 6463, Śak 1. $\frac{27}{28}$, Bhp 10 , आ जिघृक्षु

Kād wishing to s. रिप्सु Vop.

seizing n I ग्रहणम्

ŚBr 14, Mn 2.317, MBh,

etc, निग्रहः

MBh, R, etc, ग्रहणं

Kaus' 10, MBh,

etc, प्रग्रहः

(ifc fआ) MBh, Hariv, प्रग्रहः (only L),

प्रग्रहणः

ŚāṅkhŚr, आग्रहः

L, ग्रहण, अभिग्रहः,

संग्रहः

MBh, Kāv, etc, गृहीति f Hcar 4.23, ग्रह

f

RV 7.4.3, 8, 17, 15, VS 21, 43 — ग्रसनम् w परामर्शनम्

Kaus', Sch, परामर्शः

MBh,

(as by the hair) अभिमर्शः

(or less correctly अभिमर्षः

Mn 3.352, etc) BhP —

आहरणं, आहरणम् ifc KātyŚr, Śak, etc — उपहरणम् L, समाहरणं

Grihyās, परिहरणम् W, परिहारः W — आरम्भः AśvGr,

Mn, Yājñ .

II अभिपत्ति f ŚBr — आदानम् — आरम्भणम्

— उपकर्षम् ind Pāṇ 3.4.49 — धृति f RV, etc .

the act of seizing for one's self संवर्जनम् Śamk

the act of s. from below उपग्रहणम् KātyŚr 1.10.6 the

act of s. the mind मनीग्रहणम् MaitrS, VS the act of

s. upon समाभिहरणम् MW a method of (cautious) s. (so

that no creature be hurt) आरानसमिति f Jain the

place of s. आरम्भणम् ChUp, AitBr, KātyŚr s. a bow

with the hand मुख्याशोजनम् L s. again पुनराश्रम्भः

TS s. an arrow with the hand हस्तावापः L s. anything

(in the owner's presence) अभिहारः MBh 13.3047 s.

a victim (for sacrifice) समाश्रम्भः MBh 's. badly'

(the evil demon of sickness) दुर्ग्रहः Suśr, Kāthās s.

by the ~~throat~~ throat गच्छाहः W , गच्छरतः Kathā:

4.68, Naish, Sch s. objects from afar (a supernatural

faculty) दूरग्राहणम् BhP s. the hair केशग्रहः MBh,

Ragh, etc, केशग्रहणम् • BhP s. the middle of a bow

लेस्तकग्रहः L s. together समभिहारः MW ' s. well ' .

(N. of an Asura) सुहरः MBh .

'anything seized' (spoil, booty) ग्राहः MBh 3.

11641 the being s. गृभीतताति RV 5.74.4.

causing to seize हारणा Pāṇ 3.3.107, Sch ,

आदायनम् KātyŚr, desire of seizing जिहीर्षा BhP

10.90.10 (जिहीर्षा) intention to seize जिघृक्षा

MBh 7.794, Grihyās 2.27, Ragh 9.46, BhP 10.62.34 lying

in wait to s. सम्परिप्रेक्ष्यु (acc) mfn MBh so as to s.

आहम्

(ind (ifc) Pāṇ 3.4.39 , अनुमशेम ind ŚBr, KātyŚr

wish to s. जिघृक्षा MBh 7.794, Grihyās 2.27, Rath 9.

46, BhP 10.62.34 , जिहीर्षा what is seized जिहीर्षा

RV 8.81.1, 9.106.3.

seizure n उग्रहणम्

Mn 5.130, MBh, etc, (as

by a demon causing diseases) उग्रहणम्

Heat, उपग्रहणम्

L, उग्रहणम्

Pañcat 1.10.1, उग्रहणम्,

(by demon

causing diseases) उग्रहणम्

Suśr, विग्रहणम् MBh,

उपग्रहणम् L, हेति f VarBrS, संहति f W,

संहरणम् MBh, पारिहायम् W -- आलम्भनम् .

non-seizure अनाहारः forcible s. संग्रहः W ,

स्वर्गग्रहः Śis, स्वर्गग्रहणम् Venis, स्वर्गग्रहः Mālatim,

स्वीकारग्रहः Mear 'head-seizure' (disease of ~~xx~~ affection

of the head) शिरीग्रहः Suśr, ŚārṅgS 's. by Rahu'

(an eclipse) राहुग्रहणम् R, राहुग्रहः, राहुग्रहः ,

राहुपीडा MW 's. by Varuṇa' (paralysis) वैकुण्ठग्रहः

L , वैकुण्ठग्रहः TS, TBr the s. of all one's proper-

ty सर्वस्वहरणम्, सर्वस्वहरणः W 's. of children' (a

kind of demon) व्याल्लग्नहः MBh, AgP, Susr 'the s. of

Draupadi's garments' (N. of a poem) द्रौपदीवस्त्राहरणम् s.

of a husband's kingdom भर्तृराज्यपहरणम् Pañcat s. of the

moon ग्राहणम् Āp 1.11, Yājñ 1.218, VarBrS, etc, ~~the~~

~~the~~ प्रग्रहः (if f आ) Sūryas , प्रग्रहणः

VarBrS, Sūryas the s. of the sun प्रग्रहः (if f आ)

Sūryas , प्रग्रहणः VarBrS, Sūryas , ग्राहणम् Āp

1.11, Yājñ 1.218, VarBrS, etc s. of the sun and moon अ०

AV 19.9.7.10 unjust s. of property अ० Mn 7.48.

51, etc the violent s. of a girl after the defeat or

destruction of her relations रा० mf(३) n (with

विवाह, धर्म, विधि m) Mn 3.33.

seldom विरलम्ind

विरल

ibc

अत्यन्तम्

ind Mn 12.20 & 21.select vb

I

cl 5, 9

वृणोति, वृणोते,

वृणोति, वृणोते

RV, etc —

हृद

Ā

R (ed.

Schlegel) 2.11.9 —

निर्वृ निर्वृणीते

RV, TS, प्रवृ

caus

प्रवस्यति

MBh,

अभिवृ अभिवृणीते

MBh

5.4861,

वाह्यत्

cl 4 (Dhatup 26.51) Bhatt,

वाह्यते

अपविच अपविनाक्ति AV, ŚBr, cl 3

उपवेवेक्ति Kauś, विचि विचिनोति, विचिनुते TS,

ŚBr, MBh उद्ध उद्धरति, उद्धरत

II उदाक उदाकरोति, उदाकुरुत AV 12.4.41,

ŚBr 3.3.1.14 उद्ध उद्धरति, उद्धरत RV, IV,

VS निरूप निरूपयति Kāv, Pañc, etc - (for the

gods) निर्वप aus निर्वपयति MBh - वृज Ā BhP

III भुण्ज cl 1 भुण्जते Vop - वृक्ष cl 1

वृक्षते

Dhātup 16.3 — वृक्ष cl 4 वृक्षति Dhātup

26.116 — व्री

(or व्री) cl 9 व्रीणाति, व्रीणाति

Dhātup — हृण्ड

cl 1

हृण्डते

(according to Pāṇ 7.1.58,

Sch, also हृण्डति) Dhātup 8.24 .

to select as अभ्युपे अभ्युपेति (acc) MBh 1.811

to s. for प्रकृष caus प्रकल्पयति (loc) MBh, BhP ,

निर्वप निर्वपति, निर्वपते (dat or gen) to s. for

a present अपाकृ

PBr, KātyŚr.

select n वर mf (आ) n ŚrS, MBh, etc.

selected adj चृत RV, etc, अभिवृत MBh

5.5971, प्रवृत BhP, आवृत L — वृत्त MW

— वृत्त Mn, etc.

(speech) containing well selected sense and words

सुचरितार्थपद

Kum a place s. for being built upon

अवस्थानम् Māṅgṛ s. as अभिलक्षित MBh 12.13223

s. part उद्धारः to be s. वरणीय KathUp, Kathās,

Sarvad, वरयितव्य Nir, MBh , योजयितव्य VarBrS ,

उपादेश .

having selected निर्वप्य ind MBh.

selecting n वृत्ति f L, व्यावर्तक W

समाश्रयणम् (comp) Bālar.

selecting a passage 5 द्वा १२०

Comm on Kir 10.

परिग्रहः

selection n ५६१२०

Comm on Kir 10.10 — १

MBh, Kāv, etc — ५पादयत्नम् .

selection from magical formulas मन्त्रोद्धारः ३०from sacred texts मन्त्रोद्धारः .

self n आत्मनः n, आत्मभावः Buddh, अत्म

m RV स्वंगम ind RV, etc - तन् f AitBr 8.

24.4 (ifc) Mn, MBh, Hariv, etc, (often used like a

reflexive pron.) तन् f RV, etc अनात्म mf(अ)n.

not self अनात्म m absence of s.-conceit

अनाहंकारः, अनाहंकृति f absence of the tendency

to regard ~~self~~ s. as something distinct from the Supreme

spirit अनाहंकारः, अनाहंकृति f acting s.-reli-

antly स्वतन्त्रवृत्ति f L arising out of s. स्वयोनौ mf

(^३ or ४) n Hariv arising within s. स्वराभ्याम् mfn

MBh away from one's s. बहिरात्मम् ind MaitrS the

basis of s. अहितव्रतम् MBh 13.4399 the being a s.

^०
अत्रैव NrisUp being by one's s. स्वसंहिता Indst

being connected with one's s. अहितव्रतम् mf(अ) n TāṇḍyaBr

being in the s. स्वराभ्याम् mf(अ) n Sarvad (prob) being

in the s. (said of the breath) स्वभावस्य mfn TS being

one's s. or in one's self स्वतन्त्र mf(आ) n MaitrUp, etc

the being s. contradictory प्रतिपक्षिता MW the being

s. proved स्वतन्त्र Sarvad belonging to Ahaṁkāra or

self-consciousness आहंकारिक, mfn MBh belonging to

one's s. (as a child) हरस्य mfn Pāṇ 4.4.94 belonging

to s. अवयव mfn belonging to s.-conceit आभिमानिक

mfn (in Sāṃkhya phil) by one's s. स्वभाव (ibc),

स्वभावात्, स्वभाविन, स्वभावतः by or

through one's s. स्वभावेण ind Inscr by s. power

स्वद्वयेया caused by one's s. तन्वुक्त mfn RV 8.79.

3 causing s. satisfaction साधिमता mf(-आ)n MBh

come of one's s. स्वागत mfn MW concerning s.

अध्यात्म ind , प्रत्यक्ष mfn R connected with

s. sacrifice साहायिण mfn Kād consisting of s. ~~सहायि~~

control दमय mfn ŚāṅkhBr 9.1 deficient in calm

s.-command अकार mfn depending ~~सहय~~ solely

on one's s. एकमेव mfn MBh directed to one's s.

स्वायम् mf(आ) n Kum, Tarkas, etc derived from the

s.-existent (i.e. Brahman) स्वायम्भुव mfn MBh, Kav,

etc, स्वायम्भु MW ~~is~~ devoid of s. conceit निरहम्

mfn Bhp endowed with s.-control समोपेत mfn MBh

endowed with the faculty called abhimāna (self reference)

अभिविमान mfn ChUp energy arising from s.confiden

ce मानोहासः Pancat engrossed in s.-interest

निशकाम पूर्ण mfn MW existing by s. स्वसमुद्र mfn

MarkP facing one's s. स्वसमुद्र mfn Cat for one's

s. स्वार्थ, स्वार्थ ~~ind~~ ind Kāv, Kathās,

KapS, etc free from s. conceit अनहंकृति, अनहंवादिन

अनहंकृत, अनहंकार mfn gift of s. अमिदन्त

Kathās greatly endeared to one's s. अमानिस mfn

MBh 1.6080, स्ववर्ष Comm great s.-conceit महाममानः

MW grarding one's s. स्वगीप mf(अ) n RV hating

an unsubdued s. अनिवामन mf having no s. ~~XXXXXXXX~~

consciousness निरहेत mf BhP having s.-conceit

साहकार mf Rājat, Kathās the horn as a symbol

of s.-reliance शृङ्गम् Ragh indentification with

the s.-refulgent स्वराज्यम् MW instinct of s. ~~XXXX~~

preservation स्वरसद Yogas issued out from one&s

own s. आत्ममय mf(इ) n Nir 6.12 issuing out

of s. स्वयानि mf(इ or ई) n Hariv keeping

one's body in s.-control दमश्चरिन् mf n BhP 3.31.19

a kind of s.-mortification (eating no fruit except Śripha-

la for a month) श्रीफलकृच्छ्र Vishn knowledge derived

from s. concentration योगमयज्ञानम् Hariv like a s.-

moving car विमानवत् ind Kir like one's s. अवत

mf n ind Hit like one's s. स्वसङ्कट mf (अ) n R,

Rājat, स्वसमान mf n Rājat the making of s.

अहंकार MBh, etc a method of reasoning in which

a self-evident truth is illustrated by saying that a

mouse which has eaten a stick is sure to^{eat}a cake ^{खोद्यति}

Dāyakramas not adapted to s. अनामनीन mfn not see-

ing one's s. अस्वदुःख mfn BhP not s.-possessed

अनामवत mfn not s.-willed अस्वतन्त mf(अ) n

Mn 9.2, Gaut, BhP, अस्वाधीन mfn R 3.33.5, ~~नास्व~~

अस्वदुःख mfn L one's s. or one's own self स्वामिन

m NrisUp, R, Kathās, etc one's s. स्व (ifc f

अतः १, स्वः

W, सिम

mf n, अभन

one who has fixed an arrow in a kind of s.-acting bow

यन्त्रसायक

or machine which discharges itself when touched)

mf n Kathās possessed of s.-conceit अभिकाम mf n

n R 2.70.10 possessing much s.-confidence पुरुषौट

mf n BhP practising great s.-mortification सुतपस्विन

mf n Kṛishṇaj produced by one's s. औरस्य mf n

औरस

mf (इ) n Suśr produced by s. स्वसमुत्प

mfn Mār̥kP produced from one's s. स्वसिद्धम् mfn

Kathās produced from s.-will स्विकल्पितम् mfn Mn, Yājñ

relating to s. साव mfn Vop , आध्यात्मिक mf

(आ & ई)n relating to s.-control साधनम् mfn

KaushUp , साध्यात्मिक mfn Mahāvya relating to the

s. existent स्वसिद्धम् mfn MBh, Kāv, etc, स्वसिद्धम् MW

relying upon one's s. स्वसिद्धम् mf(आ) n W s.-

abandoning तीक्ष्ण mf(आ) n L s. abiding स्वसिद्धम्

mf(अ) n MaitrUp, etc s. accomplished स्वतः सिद्ध mfn

MW s.-acquired स्वार्जित mfn Kāv , स्वयमधिगत mfn

VarBrS s.-advantage आत्मोदयः L s.-applause आत्मप्रशंसा

Āp, R s.-begotten स्वजात mfn L , स्वजन्मन् mfn

RV s.-born स्वज mf(अ) n RV, R, etc , स्वयंजात

mfn KātyŚr , स्वजा mfn Āpsr s.-castigation

संशति f Kuṭṭanīm s. centred अपाश्रय mfn Kām

s.-choice स्वयंवरः MBh, R, etc s.-choosing स्वयंवर

mf(अ))n Mn, MBh, etc s.-chosen स्वयंवरवृत्त mfn Pañcat

a s. chosen female friend स्वयंवरसरुती Pañcat ,

स्वयंवरसुहृद् m ~~Kx~~ Pañcat a s. cohseen wife स्वयंवरवधू

f Śak s. command वशीत्वम् Kum, KārKP , दमः ŚBr

14.8.2.4, TUp, KenUp, Mn, etc , नीयत्वम् L , सत्वावयवः

Car , सत्वम् (ifc fअ) MBh, R, etc , प्रतिसंधानम्

W s. complacent अनुत्क mfn s. concealing आत्मपहरणम्

mfn Mn 4.255 s. conceit साहंकारता Pañcad ,

आत्मसम्मानः Kād , अस्मिमातः L , अभिमानः ,

सुभगमन्यमावः Megh , आशीषः Mricch, etc , मानः

KaushUp, Mn, etc , इत्थः s. conceited सहकृत

mfn Sinhās , अभिमानिन mfn , उदीर्ण mfn MBh,

प्रसफार mfn Nalac (esp.) s. concentration योगः

Up, MBh, Kāv, etc (IW 92) s. confidence अवलम्बः

Suśr, Pañcat , ^{११०}प्रति f Kāv, Kathās , ^{११}सौष्ठवम् L

a s. confuting reply (founded merely on similarity or

dissimilarity) ज्ञाति r Nyāyad 5.1 in Sarvad 11.10&

34, Prab, Sch s.-conquered स्वजित mfn Bhp s.

consciousness अहंता Comm on Bhp , अहंकारः ChUp,

etc 'the s. consisting of the elements' (the body)

भूतान्न m MaitrUp, Mn 12.12 s. contained संयत

mfn Gaut, MBh, etc ~~in~~ s. contradiction प्रतिपादिता MW

s. control संयमः Mn, MBh, etc, संयामः Paṇ 3.3.63,

संयमिता Kād , संयमनम् KaushUp , यमः Mn,

MBh, etc , दमः ŚBr 8.2.4, TUp, KenUp, Mn, etc ,

दमः (Up 3.114, Sch) , दमश्च m L , शासनम्

(ifc fआ) W , शासनम् (ifc fआ) W s. control

and liberality दमदत्तः n du Mn 4.246 s. controlled

स्ववशा mf(आ) n MBh, R, etc , संयमितः mfn Hoat

संयमतः mfn Kathās , संयातवतः mfn Hariv ,

संयामवतः mfn Bhatt , दमिनः mfn MBh 3.5016 ,

दमनः mf(इ) n ifc L s. controlled with regard to

संरात mfn (loc, instr, comp) Gaut, MBh, etc 's. created'

(N. of Śiva) स्वयंभूतः MW 's. created' (the earth)

स्वरा f L s. defence परित्राणम् L , पर्याप्ति f L

आत्मवञ्चना

s. delusion ~~आत्मवञ्चना~~ s. demonstrated स्वतद्वसिष्ठ mfn

MW s. dependence स्वतन्त्रता Mn, MBh, Kathās, MārKP ,

स्वतन्त्रम् Pañcat, Hit , स्ववृत्ति f Cāṇ , अनाश्रयः

स्वास्थ्यम् MBh, Kāv, etc , स्वप्रधानता Kām s. deper

dent स्वतन्त्र mf(अ) n Lāṭy, Up, Mn, etc , स्वाश्रित

mfn MW , स्वापश्य mfn Kām , स्वधुर mfn

PāñcarBr (Śch) , स्वप्रधान mfn L , स्वयंबदा mfn

MBh s. destruction स्वनाशः L , स्वविनाशः MW s.

determination स्वानुग्रह AitBr s. devotion to a god

दीक्षा s. devotion to a person दीक्षा s. discipline

गारिष्कारः Lalit 's.-eater' a fish (supposed to eat

its young) अहमाशिन m L s. elevation समुत्थः Mn

11.55 s. enjoyment स्वानुभूति f ~~index~~ s. elevation

अभिहितः L s. evidence स्वरस्यम् Āpśr, Sch s.

evident स्वतः प्रमाण mfn Sarvad , स्वभावसिद्ध mfn

Kās , स्वयं दुष्ट mfn hp , अर्थसिद्ध mfn , स्वसिद्ध

mfn Naish , दण्डापूर्णाशित mfn Sch (with Buddhists)

s. exaltation (one of the ten fetters which bind a man

to existence) श्रीदुष्ट MWB 127 s. executed आमकुत

mfn R 2.46.23 s. existence स्वलम् Kathās, BhP s.

existent स्वम् • mfn RāmatUp, Āpśr s. existing

रवयिभू mfn RV, TS, KathUp, Suśr, रवयिभू mfn

MBh, R s. existent स्वाभाव्य mfn MBh, स्वाविहित

mf (इ) n Śaṃk , जज्ञान n (exceptionally treated as

m) AV, ŚBr, Mn, MBh, etc (IW 9.83, etc) , (N. of Brahman)

रवयिभू m MBh, R , (the plant Alhagi Maurandia)

आत्मभूमी L s. forgetfulness अत्मसागृ Suśr s.

generated (as in lightning or by the attrition of the

Araṇis) तेजोपातू m RV, AV 5.27.1, VS 5.5, AitBr

2.4, ŚBr 1.5.3, 3, Hit s. given (said of a child who has

given himself for adoption) स्वयंदत्त mfn Gaut, Mn,

Yājñ s. governed सुनिमत ~~mfn~~ MBh s. growing स्वकृद्

mfn MW s. guided स्वयत mfn RV s. guiding

स्वराजना mf (ज्ञी) n TS, TBr, Lāṭy s. illuminated

अहमप्रभ mfn MBh, (Nala) s. immolation वीहि पतम्

Mālatīm s. immolation of a widow on her husband's funeral

pile अग्निप्रवेशः, अग्निप्रवेशनम् s.-impelled स्ववाहित

mfn W , अनन्यचोदित mfn s. increasing स्वदुह

mfn MW s. indulgent पूर्ण mfn W s. interest

स्वार्थः MaitrUp, MBh, R, etc , भगता MBh, Kāv,

Pur s. insterested स्वार्थपर mnf Śis, स्वार्थपरायण mfn

MW , सार्थमान mf(आ)n ŚārngP s. kindled स्वयं-

प्रज्वलित mfn Kauś s. knowledge आत्मज्ञानम् MBh 5.

990 & 1167 , आत्मबुद्धि f L , सम्मति f L

's. lightning' (flashing forth lightning by one, own

power) स्वविद्युत् mfn RV s.-loving स्वकर्मिण mfn

MW s.-luminous आग्राप्रकाश mfn NṛisUp s. manifest

ing स्वयंप्रकाश mfn BhP s.-marked स्वयनिदिष्ट mfn

ŚBr s.-mortification साधनम् (ifc f भो) (only L)

s. moved स्ववहित mfn W s.-moving स्ववर mfn

Horās , स्वयंवह, mfn Sūryas, Sch , स्वरावन्त mfn

RV s. moving machine स्वयंवहम् (scil यन्त्र) Gol

a s. murderer अहंघातः Kāraṇḍ s. nourishing आत्मभरि

mfn Pañcat, Hit s.-originated आत्मज mfn MBh 12.

12449 s. performed स्वयंकर्तृक mfn ĀpŚr, Sch s.

pleasing स्वकामिन mfn ŚBr, Tār s. position स्वस्था

RV s. possessed विसंकुल mf(आ)n Kum , आत्मवत

mfn Mn, Yājñ, MBh, etc , सयितवत mfn Hariv , धीर

mf(आ)n Hariv, Kāv, Pur , धीरचेतस m Ragh, Kathās

s. possession आत्मवती Mn 11.86, Ragh 8.83 , स्वस्व

MW s. power सधा RV s. praise आत्मपूजा MBh

2.1542, Pañcat , आत्मस्तवः R 3.35.22, आत्मस्तुति f

s.-praising आत्मप्रशंसक mfn MBh 12.5400, अत्म-

प्रशंसीन mfn R , आत्मश्लाघीन mfn BhP , आत्मश्लुघ

mfn Venis , स्वतिकाथन mfn R 's.-preserved' (Mucuna

Pratitus, or Carpopogon, Praricvs) स्वयंगुप्ता ~~max~~

Car , स्वत्र mfn W s. produced स्वयंजात mfn

KatySr , औपपादक mfn Lalit, Car, औपपादिक mfn

Car, ५५५५५५ mfn , (gods) ५५५५५ mfn Hariv

12296 s. proved ५५५५५५५५ mfn Sarvad , ५५५५५५५५

mfn MW s. purification आत्मशुद्धि f Mn 11.164, Bhag

5.11 (with Buddhists) s.-purification (both external and

internal) श्री चम MWB 240 s. reference अभिमत

f BHP, (in Sāṅkhya phil) अभिमानः Sāh, etc s. regard

आत्मवत्ता Mn 11.86, Ragh 8.83 s. reliance अनिर्वदः

s. reliant अनिर्वदित mfn Mricch s.-reproach आत्मनिन्दा

MBh 2.1542 s.-resemblance आमिवत्ता L s.-restrained

यतामन mfn Mn, MBh, R, यतामवत् ; यमवत्

mfn Ragh , आयतिमत mfn L s. restraint अमरसंयमः

Bhag 4.27 , (in Yoga, as the first of eight Āṅgas or

means of attaining mental concentration) यमः IW 93,

दमः ŚBr 8.2.4, TUp, KenUp, Mn, etc , दमनम् W,

दान्ति f L a s. ruler स्वराजन् mf(शी) n TS,

TBr, Lāṭy , स्वराज ~~mfn~~ m RV, TS, AV, etc s.

ruking स्वराज mfn RV, TS, AV, etc , स्वराज्

mf(इति) n TS, TBr, Lāṭy s. sacrifice आत्मदानम् Kathās

आत्मपरित्यागः Hit s. satisfied आत्मवृत्त mfn Bhag

3.17 s. seeking स्वार्थिन mfn Sinhās, स्वार्थीकिम्

mfn MW s.-seen स्वदृष्ट mfn Hariv (सिंहष्ट)

's.-seizing' (N. of a daughter of Nirmārshti) स्वयंहरिकरी,

स्वयंहारिका, स्वयंहारी MārKP s.-shining

आत्मप्रकाश mfn NṛisUp , स्वयंज्योतिस् mfn ŚBr,

BhP , स्वरौचस mfn TBr (स्वरौचिस) 's.-shower'

(a mirror) आमिदशः Ragh 7.65 s. strewn grass (as

a couch) स्वस्तरः ĀśvGr, Gobh, Āpast s. storing

स्वतवस mfn RV, Kāth, VS, etc s.-subdued विजितामन

mfn MBh Pañcat 2.4, $\frac{9}{10}$ Mn 7.34 , पयत mfn

KāthUp, Mn, MBh, etc , (N. of Śiva) विजितामन m

Śivag s. sufficient स्वस्थ mf(आ) n W ,

स्वयशस mfn RV, AV s.-supported निराकम्ब

mfn Mn, MBh, etc , निराकुम्बन mfn MBh, R s. under

taken स्वारब्ध, स्वारम्भक mfn BhP s. will

स्वावश्यम् AitBr , स्वतन्त्रम् Pañcat, Hit ,

अदुच्छा SvetUp, Mn, MBh, etc s. will ^{११}स्वर

mf(आ)n L , अचक्षुः mfn , अयान्त्रित mfn

Mn 2.118, etc , निर्यन्तण mfn Kāv, Suśr, निर्यन्त्रित

W , अदुग्धम् mfn , अनिकट mfn , स्वतन्त्र

mf(आ)n Lāty, Up, Mn, etc , अपावृत mfn L ,

निरनुगत mfn W s. yoked (said of the horses of

the Maruts) स्वयुक्त mfn RV 'skilled in the three

fold s. control' (Buddh) विदमशवस्तुकुशलः Divyāv 9.

13, 19.50 'speaking of one's s.' (preemptuous) अहंवादिन

mfn spoken to one's s. स्वगत mfn W the state of

s.-conceitedness अभिमानिता, अभिमानितम् a state of

s. concentration योगपदम् DhyānabUp state of s.

effulgence स्वराज्यम् MW subject to one's s. स्वर्गाच्चर

mf Kām , स्ववश mf(आ) n MBh, R, etc suitable

to one's s. स्वसदृश mf(आ) n R, Rājat, स्वसमान

mfn Rājat surpassing s.-consciousness असह्य NrisUp,

cf Pāṇ 7.2.97, Sch taking what belongs to one's s.

स्वादानम Mn 8.172 'that which is to be done by

one's s.' (any personal object or business) अहंकार्यम्

MBh 3.11206 thinking of s. अहंकारं MBh, etc think

ing only of one's s. अहंजुष mfn Kum 15.5 thought

turned upon one's s. मयि कृपे तना f Yogas through

one's s. स्वमात्रेण ind Inscr to one's s. स्वगतम्

ind Mricch, Kālid, etc turning to one's s. स्वसाम्मुख

mfn Cat unlike one's s. अनात्मवत् ind 'very s. -

controlled' (a Pratyeka-buddha) सुदान्तः L want of

s.-command अर्थयम् want of s. confidence अशीर्षयम्

MBh 12.3605, Mricch , अशीर्षयम् MBh 12.3605, want

of s. control वैवक्ष्यम् Rājat 'whose w. is the

world' (identical with the world) अहोरात्रिक mfn W

without s. command अध्वर्यु mfn without s. confidence

निमीन mfn MBh, Kāv, without s. restraint अपरम

mfn .

'to be done by self' (being the object of Ahaṁkāra)

अहोर्कृत्य mfn PrasnaUp, अहोर्कर्म mfn Vedāntas

to place upon one's s. आत्मसात (ind) कृ Yājñ 3.54

to practise s.-control द्यु (with धारणम्) Yājñ

to subject to one's s. स्वगौरवं कृ to turn to one's s.

आत्मसात (ind) कृ आत्मसात्करोति .

selfish a j आत्मभरि Pāncat, Hit — आत्मप्रयोजन

Ap — आत्मगताहिन् — इदंभर BhP — स्वकर्मिन्

स्वकामिन् — अर्थार्थिन् — अराधस्त RV & AV

अराग PV 8.61.11 (Nir 6.25) — अहंकारवत्

L — क्व in ओक्व and क्वासरव, क्वारि

RV 10.107.3, क्वासरव RV 5.34.3, Nir 6.19 — केवत्

RV 10.73.6, AV, SBr, आ Mn, etc see Pān 4.1.30)

(in comp Pān 2.1.49) L — पूर्ण w — मौदुतिक

divyāv — महार Kav, माहार f(इ) L — मामक

L -- मृष्टेक L -- विधिमान BH .

not selfish आत्मानपक्ष Kathas .

selfishness n आत्मभरिलम् Kathas --

आत्मविधिसा BH 5.12.3 -- कामचारः SBr, ChUp, Vajñ

2.162, Kathas, Comm on Pan 1.4.96, Ragh -- काम्यलम्

Jaim 5.3.34 -- मलरः BH, Kav, etc .

absence of selfishness निरहक्रिया BhF acting

without s. निष्कामचारिण MarkP devoid of s. निरहम्

BhP filled with s. ममतायुक्त L free from s. निर्ममत्व

Null any act done from selfish motives काम्यकर्मिण n

any ceremony done from s. motives काम्यकर्मिण n ' being

the companion of a s. man ' (selfish) कवासख

mfn RV 5.34.3, Nir 6.19 ' having a s. man for companion '

कवासख mfn RV 5.34.3, Nir 6.19 .

sell vb विक्री विक्रीणीते Pāṇ 1.3.18) In, etc,

विक्री , विक्रयं नी

P Ā Yājñ — पणाय

Nom पणायति, Kathas, विपण विपणति

Hariv, Pāṇcat — प्रदा प्रददति rarely प्रदत्ते

(with instr of price) Pāṇcat, दा cl 3 ददति

(दत्ते) (with instr of the price) VarBr 1, NaI 14.21,

VarBrS 42.11, — प्रयच्छ (with विक्रयेण) प्रयच्छति,

प्रयच्छते .

to part with i.e. sell (for) रिच cl 7 (Dhātup

29.4 रिणान्ति, रिङ्क्त् cl 1 (Dhātup 34.10) रिचति

cl 4 रिच्यते (en. also रिच्यते) (instr) RV 4.24.9

to s. for विक्री विक्रीणीते (Pan 1.3.18) (instr) Mn,

MBh, etc .

to wish to sell विक्री desid विक्रीषत

Das .

seller n विक्रयिन् m Yājñ, Bh, etc, विक्रयिकः

L, विक्रेतृ Yājñ, Hariv, etc, विक्रयकः विक्रयकः
~~क्रेयदः~~ Bh, विक्रयितृ

विक्रयिक विक्रयिकक्रेयदः पाणितृ
 (Bh (B), ~~पणयितृ~~ L, ~~पणयितृ~~ m Naish, पणयितृ

m Mālatīm, पणयितृ Mālatīm.

' seller of his offspring ' (a father who receives

a gratuity from his son-in-law) अपहविक्रयिन् m a s.

of meat मांसिकः SaddhP a s. of perfumes गन्धवर्णित

m Parās, Sch a s. of roots मूलिक Nar a s. of Soma

सोमविक्रयिन् m TS, Br, ApBr, etc a s. of spirituous liquo

शुण्डिकः

L a s. of spirituous liquors शुण्डिकः

L, (constituting a particular mixed caste), शुण्डिन.

m Cat a s. of the Soma plant सोमपात्रः one who sells

क्रयविक्रयिन. Mn 5.51, 8.400 (i.e.) Yājñ 2.202 a

Cākrika who s. salt लवणक्रीतकः L one who s. the

possible benefits of a sacrifice performed by himself

क्रतुविक्रयिन mfn Mn 4.214, क्रतुविक्रायक Mn 9.214,

Kull selling Kisara किरारिकः, किरारिकी Mn 4.4.

selling adj परि.विक्रीयेन MBh .

selling all kinds of things सर्वविक्रीयेन Mn 2.118

s. i.e. teaching the Veda for money वेदविक्रीयेन MBh .

s. one's honour मानविक्रीयेन Kathās, Rajat s. Parni

पार्थिव f(ई) g किसरादि s. price विक्रयम्

(prob) Yājñ 2.24 s. sacred knowledge श्रुतिविक्रयक

MBh s. Soma सोमविक्रीयेन s. the Veda श्रुतिविक्रयक

MBh s. Vśira ऊशीरिक f(ई) Pañ 4.4.53 .

selling (the act of) n विक्रयणम् Campak, विक्रयः

A¹, etc — पणनम् L, विपणः Mn, MBh, etc, विपण-

पणनम् ' ' ' Sis, Sch .

selling human flesh महामांसविक्रयः Pancat .

to sell दातुम् मूल्यान .

selvage n पाशः (once पाशम् ifc fआ)

SrGrS .

having a black selvage कृष्णतुषा, कृष्णतुषणा

TS, कृष्णादश mfn Lāty, KātySr .

semblance n आभासः, प्रतिभासन्म Sah—

व्याजः (rarely व्याजम् ifc fआ) MBh, Kav, etc—

सुकम् (exceptionally m Bh¹ 7.15.12, अर्थवदि

in 8.49 & (अचकम् neg) 187, MBh, etc (ifc चका

Kathās 62.164)—दर्शनम् Mn 2.47, MBh (Mal 2.3, 12.

18.44), R, Ragh 3.57—कौकिल Kav, Kathās, Tur - ३६

L .

bearing the external semblance of an Āryan औद्योगिक -

लिङ्गिका mfn Mn 9.260 falacious s. of an argument

हेतुभासः Nyāyas, Tarkas, Sarvad having a hidden force

in mere s. (said of Krishna) कौकिल्यानुषङ्गिका mfn Pāncar

having the s. of कौकिल्यानुषङ्गिका mfn ifc illusive s. उत्तम

MBh, Das mere s. विभाङ्गिका f Charnas mere s. of any-

thing विभ्रमः (ifc f ओ) Kav, Kathās, etc , विभ्रमः

f Dharmas the ere s. of a sentiment रासाभासः Sah the

mere s. of a voice वाक्छलम् Kad possessing reality only

in s. सदपदेरा mfn BhP s. of वासः IBh, वासना

s. of a reason न्यायाभासः Nyāyas, Comm s. of a reason

भासः (in log) the s. of opposite qualities

विरोधाभासः Pratāp s. of qualities गुणाभासः

(ifc) Svet 3.17 (Bhar 13.1) the s. without the

reality उत्तराभासता, उत्तराभासलम् taking a human form

in mere s. (said of Krishna) की मा भानुपविमह mfn Pāncar

under the s. of dust रजश्चक्रेन Rath 16.28 .

Semecarpus anacardium भल्लवः Sarnes, भल्लवः,

भल्लवकः Bhpr, भल्लवकी L, भल्ली Bhpr,

भाल्लिका L अग्नि m Susr, अग्निमुखः,

अग्निमुखी — अनलः — पावकः L —

तपनः Npr — निर्दिष्टः L — वीरवृक्षः Bhpr

दातकृत m Npr तैलबीजं L -- एतन् m

or (Un 1.82) एतन् f L -- एतन् वृक्षः मृगबीजः

L -- बीजापादपः L -- भूतनाशनः L -- रक्षोघ्नः L

— वेदि m L — विषारथ L — ज्ञेयकृत m L —

शोषकरः L -- शोथकृत m L -- शोथहत m L -- शोफहत

m L — स्फोटकरः, स्फोटबीजकः, स्फोटहेतुकः L .

the marking nut plant (Semecarpus anacardium) अशी-

हितः L the marking nut (S. anacardium) अन्तःसत्त्वा

a plant probably S. anacardium अग्निकः the plant S.

anacardium अनकु L the tree S. anacardium अनकुकरं,

अनकु L the fruit of S. anacardium विरातकु.

L , अनकुकरं Susr the nut of S. anacardium.

अनकुकरं Susr .

semen (of men and animals) n बीजम् (ifc fआ

) RV, etc — धातुराजकम् L — प्रजननम् TS, TBr, SrS,

प्रजा
 (~~यमदस्~~) (ifc fआ) vs — यादस् n Hir, Sch —

हर्षजम् L — हिरणम् L .

abounding in semen शुक्ल mfn L after the

discharge of s. रेतसोऽन्ते belonging to s. रेतस

mf(ई)n Spr bloody condition of s. रक्तशुक्ता Susr bri-

nging s. शुक्ल mfn Susr , शुक्लहरण mf(ई)n Susr

containing s. पयस्वत mfn RV, AV, TS, Br, GrSrS defect of

s. शुक्रशेषः L having golden s. सुवर्णरतस mfn MBh hav-

ing much s. रुरतस mfn RV, VS, Saṅkṣr having s. रुरतस

mfn Br , (?) (N. of a man) सहीलः Rajat infusion of

s. प्रजानिषेकः Bash 14.60 keeping the s. above रुध्वरतस,

रुध्वरत (Tār 10.12) mfn Gaut, MBh, Hariv, Kathās, etc

' keeping the s. (~~month~~ monthin) above ' (abstaining from

sexual inter course, living in chastity) रुध्वमन्थिन

mfn Tār 2.7.1, BhP matured s. फलम TāndyaBr 10.3.1

a no bid state of the s. (also in women) वातरुफलम

MarkP one whose s. is a (mere) bulble बुल्ले mfn

ET 10.155.4 ' produced from (one's own) s. ' (one's own

son) शुक्र mfn Bh producing flesh and s.

मोस mfn Car producing s. शुक्र mfn Susr.

SarnS, Car , शुक्र mfn Bhpr , (an aphrodisiac)

बीजाकृत n L protecting the infused (s.) निषिक्तपा

mfn RV 7.36.9 relating to s. शुक्र mf (ई) n RV the s.

of (moving being i.e. of) animals बीजातरिष्णु mfn

En 1.56 s. produced शुक्र mfn M ' s. source ' (the

marrow of the bones) शुक्रम् m L s. virile वीर्यम्

(i c f आ) MBh, Kāv, etc , शुक्रम् RV, etc , रेत

L, रेतस , रेतनम् L, रेतम् (only L) ,

प्रधानधातु m L , क्लम (क्लः अर्थयोदि)

(also pl i c f आ) , ^{११} पाकणम् L, पुंस्त्वम्

Hariv , अण्डम् , अण्डः L , आनन्दगम् L , इन्द्रियम्

VS, KātyŚr, MBh, etc , क्लम L , कामम्

L , किट्वर्जितम् L , तेजस n (often pl) MBh, R,

Bagh, Śak, तेजो , ^{११} त्रिशङ्गम् (with आज्य)

MantraBr , पारा n RV, etc , मञ्जारसमुद्भवः L ,

मञ्जारसः L , मयः L , मान्थिन m , रसः

(ifc fआ) RV 1.105.2 , रोहणम् L , वपनम् W ,

विषगः (ifc fआ) , तृषः vas , वेगः

L , (?) शुष्मः AV 9.1.10.20 , उरणम् ,

हिरण्यम् (ifc fआ) L , हीलम् , हीलकम् L s. virile .

deposited in a Kumbha कुम्भरतस n MBh 13.7372 spont-

aneous emission of s. स्वयमिन्द्रियमेतन्म Gobh timely s.

अलम् TāndyaBr 10.3.1 ' whose s. virile is fire '

(H. of Siva) कृशानुरेतसः m L yielding s. पञ्चदुह

mfn SV .

to become semen शुक्राभू शुक्राभवति

Susr .

(in geom.) the semidiameter of a circle in contact

with the angles of a t̥aperzin हृदय रज्जु f Col

a class of semidivine genni connected with or regu-

lating the course of the sun अश्वायुजः m pl AV 13.

1.23, TĀr 1.8, PārGr 2.9.13

semi-globe of the earth

भूमिविशालः AV, Paris,

VarBrS

the semilunar form

अर्धचन्द्र mfn Heat, अर्धेन्दु

m Naish of s. form (said of an arrow, the head of ~~which~~)

which is like a half moon) अर्धचन्द्रोपम R the s. ~~main~~

point of an arrow

अर्धचन्द्रकम् Sāring.

a kind of semi-metal स्वचालक-धातु .

seminal adj शैवाल f(इ) MW, इमुक्रिम

MW, इमुक्रिम W - रैतस f(इ) SBr - बैजिक

Mn 2.27 .

the seminal canal रैतोमार्ग Susr s. ef'usion

वैजः वैजः (ifc f आ) s. fluid रैतस् n

RV, etc s. infusion निषेकः Mn, Var, Suśr the s.

fluid सेकः , आनन्दप्रभवः L, आनन्दसम्भवः

~~मम~~ पुरीषम् RV 1.3, 7.2.9, VS 27 the s. secre-

tion अन्तर्विकारः .

to emit seminal fluid रन्ध्रं रन्ध्रं ते VP.

semi-vowels n यवर्गः — (along with)

सान्नाः रथ mfn RPrāt.

containing a semivowel यै प्रवर्ग mfn RPrāt,

शै प्री शि ० य mfn RPrāt 7.5 , अन्तारन्तरथ mfn Hir

containing a s. liable to be changed into a vowel ^{तर्जि} प्रसार

mfn Pāṇ, Vārtt drawing asunder (as in the separation of

s. combinations, etc) विनर्घः RPrāt, Nid having

semivowels सान्नाः रथ mfn RPrāt a term applied to

the s. as standing between the consonants and vowels

अन्तरथः अन्तरथा Prāt, etc transition into a

semivowel अन्तःस्थितिवः vPrāt.

the family of the Senas (i.e. of persons and princes

names end in sena) सेनकुलम् Budh.

send vb सम्प्रेष् caus सम्प्रेषयति MBh, R,

etc —(to) प्रस्था caus प्रस्थापयति (acc with or

without प्रति) MBh, Kāv, etc , (to) प्रहि प्रहिजोति,

प्रहिजुते प्रहिज्वति, प्रहिज्वते RV, etc , प्रहि प्रहिजोति,

प्रहिजुते प्रहिज्वति, प्रहिज्वते (acc with or without

प्रति dat, gen with or without आन्तिकम् पार्श्वम्)

RV, etc , (to) परिहि परिहिनोति (dat) RV 7.

104.6 — (to) गम् caus गमयति (dat, AV)

RV, etc — प्रेर caus प्रेरयति MBh, R — प्रेर

caus प्रवर्तयति Prāb — अवर्तयति Ved RV, AV, etc

— चर caus चारयति MBh, etc — व्रज caus

or cl 10 काजयति AitAr — क्षिप् cl 6 क्षिपति,

क्षिपते (MBh, etc cl 4 क्षिप्यति only Bhatt)

AV 9.1.10 & 20, Mn, MBh, etc — पथ caus पाथयति.

II अंह cl 10 अंहयति Bhatt — प्रमद्

प्रमच्छति, प्रमच्छते RV, etc (to) — प्रार्त् प्रेरयति

(dat) RV 10.116.9 .

III इल् cl 6 इलति I, विल् cl

10 वेल्मति Dhātup 32.64 — जुड् cl 10 जोडयति

Dhātup 32.104 — पिल् cl 10 पेल्मति Dhātup 32.65

— पैण् cl 1 पैणति — विल् cl 10 वेल्मति

Dhātup 32.65 — स्तेप् cl 10 स्तेपयति Dhātup 32.132

(Vop).

to send after अनुप्रवृत्त अनुप्रवृत्तमिते ऽBr

to s. along अनुविरुज् (acc) RV 5.53.6 to s. away

व्यवसृजते

व्यवसृज् व्यवसृजति, ऽ ŚBr , विसृज् विसृजति

उत्सृजते

Mn, MBh, etc , अतिसृज्, उत्सृज् उत्सृजति, ऽ

AitBr, ŚāṅkhŚr, MBh , प्रतिसृज् प्रतिसृजते

Śak

4. $\frac{21}{22}$, प्रतिमुच्य प्रतिमुच्यति, प्रतिमुच्यते

Ragh

Rājat, Kathās , उन्मुच्य उन्मुच्यति, उन्मुच्यते —

प्रस्था caus प्रस्थापयति MBh, Kāv, etc , उत्सृ

रयति

caus उत्सारयति Rājat , समुत्सृ caus समुत्सरा

MBh , गम् caus गमयति Pāṇ 1.4.52, Kās , सम्प्रेष

caus सम्प्रेषयति MBh, R, etc , अभ्यवचर् caus MBh

12.3779 , अपविश caus AV 9.2.25 to s. away from

आधिप्रसू Kāth to s. away in different directions

व्यारथा caus व्यारथापयति TBr , अनुव्यारथा caus

याति
अनुव्यारथाप TBr to s. away to उपगृहि- P (acc) to

s. back संनिवृत् caus संनिवर्तयति MBh, R to s. back

a message to प्रतिसंदिश प्रतिसंदिशति (gen)

MBh to s. before अग्रणीकृ अग्रणीकरोति VP

to s. by अग्निह caus अग्निहारयति Hariv to s. down (as

rain) अवेन्व RV 7.64.2 to s. for आह्वे caus

आह्वययति to s. forth सम्प्रेष सम्प्रेष्यति

MW , प्रेष caus प्रेषयति MBh, Kāv, etc ,

प्रेष प्रेष्यति, प्रेष्यते RV, MBh , परिप्रेष caus

परिप्रेषयति Bhatt , उत्सृज उत्सृजति, उत्सृजते

ĀśvGr, MBh, etc , विसृज विसृजति (ep also Ā)

RV, etc , विमुच विमुच्यति, विमुच्यते MBh, R,

Pañcat , मुच cl 6 (Dhātup 28.136) मुच्यति, मुच्यते

Yājñ, MBh, R, etc , समीर् caus समीरयति, समीरयते

RV, TBr, Bhaṭṭ , हि cl 5 (Dhātup 27.11) हिन्वीति

(Ved also हिन्वते हिन्वाति, हिन्वते) RV, Av,

ŚBr, KātyŚr , समाक्षिप् समाक्षिपति, समाक्षिपते MBh ,

विसृ caus विसारयति R , विसृ caus विवासयति

MBh , वम् cl 1 (Dhātup 20.19) वप्नोति (Ved also

वप्रिती) RV, etc , उदञ्च caus उदञ्चयति ,

प्रेन्व प्रेनोति RV , संहि संहिनोति Bhp

to s. forth after अनुप्रेष caus अनुप्रेषयति to s. for

the purpose of प्रस्था caus प्रस्थापयति (dat, loc)

MBh, Kāv, etc to s. forth in various ways वीन् वीनोति

RV to s. forth together सम्प्रेष caus सम्प्रेषयति MBh.

R, etc , समुत्सृज् समुत्सृजति R to s. home प्रस्था

caus प्रस्थापयति MBh, Kāv, etc to s. in order to ग्रहि

प्रहिजोति प्रहिणुते प्रहिज्वाति, प्रहिज्वाते (dat,

inf) RV, etc to s. into exile प्रेष caus प्रेषयति

R, Kathās to s. a message to सम्प्रेष caus सम्प्रेषयति

(gen) MBh to s. off प्रवह caus प्रवाहयति ĀśvŚr ,

समु caus समपयति, समपयते R , इष cl

4 इष्याति and 9 इष्याति Ā , प्रहा प्रजहाति

Bhatt to s. off to प्रसृज प्रसृजति (acc) RV,

etc to s. off towards आसू आसूयति to

विस्तृज्
s. out विस्तृज् caus विस्तृज्याति Mn, MBh, etc , प्रति ।

प्रस्था
प्रतिविस्तृज्याति RV , प्रतिविस्तृज्याति caus प्रस्थापयति MBh,

Kāv, etc , (an emissary) प्राणिधा प्राणिदधाति, प्राणिधत्ते

MBh, R , (a spy) प्राणिधा प्राणिदधाति, प्राणिधत्ते

MBh, R , (spies) प्रधा प्रधत्ते

RV 7.61.3

to s. out (as rays) towards अभ्यवतन् अभ्यवतनोति

1acc) ṢBr to s. out इष cl 4 इष्याति and 9 इष्याति

Ā , धिर् येति cl 1 येति Dhātup 9.28 , उष्या

caus उत्थापयति AitBr, Kathās, BhP , विधा विदधाति

विधत्ते Mn 8.184 to s. out to सम्प्रस्था caus

सम्प्रस्थापयति (acc) R to w. towards अभिमा caus

BhP

~~BhP~~ to s. word प्रेष caus प्रेषयति R.

to be sent out (as rays) towards अभ्यवतन् pass

(acc) ŚBr.

to send in the right direction अनुलोमम् Nom

अनुलोमयति Suśr.

to wish to send forth सृज desid सिसृक्षति,

सिसृक्षते Hariv to wish to s. off प्रसृज desid

प्रसिसृक्षति ŚāṅkhŚr.

sender n आञ्जि m Un — प्रहर्तु m Śis.

one who sends प्रेरयितु mfn MW , उत्क्षेपक mfn L,

क्षेपक mfn ifc Kathās, 61.9 one who s. forth प्रहेतु

m RV a sender of water सतीनसत्त्वम् Sāy ' who sends

his glances for apart ' (squint eyed) दूररितेक्षण mfn L.

sending adj प्रेषक MBh., प्रेषयितृ R,

प्रेरक Hariv, Rājāt - क्षिप्यत Pr p pass W - प्र

प्रच f(इ) ७ क्षिप्यमाण W.

being sent forth ससृजान् RV.

desirous to send परासिसिषु W wishing to s. परा

forth प्रमुक्षु (acc or comp) MBh, Ragh.

sending (the act of) n I प्रेषणम् Gaut, MBh, R,

BhP, प्रेषः AV, Br, MBh, etc, प्रेषः L - हित

f.

II असनम् RV 1.112.21, 130.4, AV - उत्क्षेपः,

उत्क्षेपणम् Suśr, उत्तेजनम् उत्तेजना -- क्षिपा ६

भिक्षादि, क्षिप्ति I W, क्षेपः W, क्षेपणम् W

-पयसनम् W, प्रचोदनम् W, मुक्ति f Hariv--विशेषः

W, विधानम् only L - विनिक्षेपः W - संरोधः L, क्षेपः

संक्षिप्तं f W, संक्षिप्तकः Bhar.

the act of sending forth together सम्प्रेषणम् Mn,

विघ्नकम्

MBh, etc causing an obstacle to s. anything प्रस्थानं

mfn an obstacle to s. anything प्रस्थानविघ्नः rājñ s.

after अनुप्रेषणम् Prab, Sch s. a servant on a mess-

age प्रतिशासनम् L, प्रतिशास्ति f MW s. away

सम्प्रेषणम् Mn, MBh, etc , सम्प्रेषः L, सम्प्रेषः W

विसर्गः Mn, MBh, etc , प्रोत्सारणम् W , प्रस्थापनम्

MBh (also आ r) kāv, etc , प्रस्थानम् Yājñ ,

उत्क्षेपणम् Suśr , क्षेपणम् MBh 3.13272 , निक्षेपः

W , निःक्षेपः Kull , अपनुत्ति f, अपनोदः

s. away from home प्रवासवासनम् Mn, MBh, etc s. for

आवाहनम् Yājñ, VP, VarBrS s. forth विसर्जनम्

Yājñ, MBh, etc , विसर्गः GrŚrS, MBh, etc , परिप्रेषणम्

W s. into all quarters of the world प्रस्थापनम् (with

दिशाः) R 's. off arrows' (Rudra) विन्दिरिड (Kāth)

विचरि ४ (TS) विचरि ३ (VS) mfn Sch' s. out

(enussaries) प्रणिधि m R , (of emissaries)

प्रणिधेयम् MW s. out of the world आलिसजनिम्

s. out (messengers) अभिप्रेषणम् Daś s. out (spies)

प्रणिधायिन् mfn Prasannar , प्रणिधि m R.

